

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
П'ЯТНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять дев'ята

Стенограма пленарного засідання
1 липня 2026 року

Київ 2026

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

П'ЯТНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять дев'ята

*Стенограма пленарного засідання
1 липня 2026 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Середа, 1 липня 2026 року)

Частина тридцять дев'ята

Оголошення, заяви, повідомлення, пропозиції народних депутатів України	...7
Проведення сигнального голосування для прогнозування результатів розгляду питань порядку денного	...17
Прийняття рішення про направлення на повторне друге читання проєкту Закону України «Про стимулювання економічного розвитку галузі рибного господарства»	...18
Голосування пропозиції про запрошення міністра оборони України Федорова М.А. на наступну частину триваючого пленарного засідання Верховної Ради України на 2 липня 2026 року для надання інформації	...22
Прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших законів України»	...22
Прийняття в першому читанні за основу із скороченням наполовину строку підготовки до другого читання проєкту Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України»	...31
Прийняття Закону України «Про Український національний пантеон»	...38
Прийняття рішення про надання доручення Голові Верховної Ради України Стефанчуку Р.О. щодо невідкладного підписання прийнятого Верховною Радою України Закону України «Про Український національний пантеон» та негайного направлення його на підпис Президентові України	... 47

Виступи:

міністра економіки, довкілля та сільського господарства
України Соболева О.Д. ...47

начальника Покровсько-Тернівського районного
територіального центру комплектування та соціальної
підтримки Короленка М.М. ...51

Голосування пропозиції:

про повторне запрошення начальника
Покровсько-Тернівського районного територіального
центру комплектування та соціальної підтримки
Короленка М.М. на пленарне засідання Верховної
Ради України 1 липня 2026 року для надання інформації ...54

про надання доручення Комітету Верховної Ради України
з питань національної безпеки, оборони та розвідки щодо
підготовки проєкту Закону України «Про внесення змін
до Закону України «Про мобілізаційну підготовку
та мобілізацію» ...54

про надання доручення Комітету Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності щодо невідкладного
розгляду проєкту Закону України «Про внесення змін
до Кодексу України про адміністративні правопорушення
та інших законодавчих актів України щодо підвищення
безпеки дорожнього руху шляхом запровадження системи
штрафних балів» (№ 14133) на засіданні комітету та
підготовлення зазначеного законопроєкту до
розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України ...54

про повторне запрошення начальника
Покровсько-Тернівського районного територіального центру
комплектування та соціальної підтримки Короленка М.М.
на пленарне засідання Верховної Ради України
1 липня 2026 року (13 година) для надання інформації ...55

про запрошення командувача Сухопутних військ Збройних
Сил України на пленарне засідання Верховної Ради України
для надання інформації ...57

про запрошення Головнокомандувача Збройних Сил України Сирського О.С. на пленарне засідання Верховної Ради України для надання інформації	...60
про запрошення Головнокомандувача Збройних Сил України Сирського О.С. та міністра оборони України Федорова М.А. на пленарне засідання Верховної Ради України для надання інформації	...60
Інформація про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Захист прав осіб з іноземним громадянством – учасників війни з російською федерацією»	...62
<u>Результати поіменного голосування</u>	...

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
1 липня 2026 року, 10 година 10 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго ранку, шановні народні депутати України! Переходимо до роботи. Нагадую, що здійснюється пряма трансляція засідання. Слава Україні!

Шановні колеги, відповідно до Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання. У разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні народні депутати, сьогодні день народження нашого колеги народного депутата України Володимира Вікторовича Кабаченка, фракція «Батьківщина». Давайте його привітаємо, побажаємо міцного здоров'я, наснаги та плідної праці на благо України (*Оплески*).

Шановні колеги, хочу нагадати, що в цей день чотири роки тому в залі засідань Верховної Ради України було урочисто внесено та встановлено прапор Європейського Союзу як символ єдності, солідарності та спільних цінностей європейської спільноти. Ця подія засвідчила відданість України європейському вибору, принципам демократії, верховенства права, свободи та поваги до людської гідності. Сьогодні Україна впевнено продовжує шлях до повноправного членства в Європейському Союзі. Ми щодня доводимо: Україна є невід'ємною частиною європейської родини.

Після отримання 23 червня 2022 року статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, Верховна Рада України вже прийняла понад 100 законів у сфері європейської інтеграції. Попереду ще багато роботи, але наша мета чітка – сильна демократична Україна в об'єднаній Європі.

Крім цього, шановні народні депутати, Верховна Рада України – це не лише єдиний орган законодавчої влади, а й місце, де працюють люди і народні депутати, які, як і мільйони українців, поєднують професійну діяльність із батьківством. Саме тому ми зареєстрували законопроект [№ 15371](#), який створює умови для поєднання виконання депутатських повноважень із батьківськими обов'язками. Водночас, розуміючи потребу в таких умовах вже сьогодні, Апарат Верховної Ради України створив простір для дітей і батьків – місце, де є все необхідне для догляду за дітьми від народження до двох років: для відпочинку,

годування, гігієни та перших ігор. Переконали, що сучасний парламент має бути не лише ефективним у законотворчій роботі, а й таким, що працює на умовах людяності та безбар'єрності, адже підтримка батьківства – це також інвестиція в майбутнє України. Тому, молоді батьки, користуйтеся відкритим сьогодні простором батьків і дітей в українському парламенті.

Шановні колеги, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні народні депутати, триває 53-й місяць повномасштабного збройного вторгнення російської федерації на територію нашої держави. Сили безпеки та оборони України успішно виконують бойові завдання, зокрема здійснюють високоточні удари вглиб території російської федерації по військових об'єктах, логістиці та інфраструктурі, що забезпечують економічну та воєнну спроможність держави-окупанта.

Висловлюємо глибоку вдячність усім захисникам і захисницям України за мужність, стійкість, професіоналізм і щоденний захист нашої держави.

З глибоким сумом і з вдячністю згадуємо всіх героїв та мирних громадян, чий життя забрала ця жорстока війна. Прошу вшанувати їхню світлу пам'ять хвилиною мовчання.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні колеги, відповідно до статті 25 Регламенту Верховної Ради України, а також рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп сьогодні відводиться до 30 хвилин для виступів народних депутатів України, тому прошу записатися на виступи. Будь ласка, колеги, записуємося.

Дмитро Олександрович Разумков, позафракційний. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, сьогодні буде багато питань щодо ТЦК та інших, але давайте повернемося до економіки, яку також вбивають в цьому залі.

Хочу нагадати, з якою ярою ідеологією та доказами того, що українська економіка завтра «здохне», тут розпиналися окремі представники і монобільшості, і уряду, яких взагалі треба вигнати, бо незрозуміло, навіщо вони там сидять. Отже, вони розпиналися й переконували, що якщо ви не проголосуєте за OLX (податок на старі шкарпетки), усе, можна розходитися.

Проте Президент й досі його не підписав. Тоді, мабуть, все-таки не все. Економіка могла функціонувати й без підвищення податків для громадян?

Зараз вам розповідають, що буде все, якщо не проголосуєте за посилення. Післязавтра казатимуть, що буде все, якщо не проголосуєте за підвищення податків для ФОПів, введення ПДВ або за знищення взагалі системи підприємництва тощо. Усе це робиться, щоб знищити українську економіку.

Я не розумію, це через те, що немає клепки в голові? Чи це свідомо робота на ворога, саботаж та диверсія проти української економіки?

Нагадую, що за перші п'ять місяців 2026 року Україна від міжнародних партнерів отримала дірку від бублика замість очікуваних 90 мільярдів євро. Саме українська економіка забезпечила існування армії, виплати пенсій, стипендій, зарплат лікарям, вчителям, працівникам соціальних служб, у тому числі й українському парламенту, за що депутати мають бути вдячними, а не продовжувати знищувати українську економіку.

Учора ще говорили про нові правила бронювання, які запроваджує Міністерство економіки та уряд загалом.

Сьогодні в цьому залі виступатиме міністр економіки, тож послухаємо, навіщо він знищує українську економіку, хто, за його логікою, отримає по 81 тисячі гривень заробітної плати і як це працюватиме? Можливо, це робиться для знищення економічного потенціалу держави, щоб усіх відправити на фронт і там залишити? Логіка зрозуміла, але вона точно не є ні проукраїнською, ні продержавною.

Тож дуже прошу вас, коли з'являтимуться законопроекти нашого розумного уряду, не підтримувати їх хоча б до того моменту, поки вони не поспілкуються з людьми, з парламентом і почнуть думати про економіку держави, про наше майбутнє, а не про свої крісла, у яких досі намагаються втриматися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Южаніна Ніна Петрівна, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Софії Федині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Колеги, на жаль, змушена на парламентському рівні привернути увагу до справи Аслана Хакімова, росіянина, який багато років тому втік від «путінських переслідувань» та проживав на території України, де має дружину-українку та троє дітей-українців. На початку повномасштабного вторгнення Аслан Хакімов розробив унікальні наземні роботизовані комплекси для підтримки Збройних Сил України, а також безповітряні колеса, що є унікальним досягненням і потребою на фронті. Усі українські військові підтримують і підтверджують його допомогу та необхідність таких розробок на фронті.

Натомість Державна міграційна служба України за посередництва окремих представників Служби безпеки України вирішили депортувати Аслана Хакімова, бо, бачте, він якось не так оформив документи. Так, документи були оформлені неналежним чином, але, якщо є така проблема, нехай він відповідає за законами України в Україні, бо депортація його до московської федерації означає для нього смерть.

У московській федерації Аслана Хакімова визнано терористом. Це означає, що, як тільки він буде переданий, з ним «розберуться». Попри це сьогодні українська держава за посередництва Державної міграційної служби та окремих представників Служби безпеки України свідомо бере аргументацію московської федерації та московські документи як основну підставу для його депортації.

Уявляєте? Українські державні структури посиляються на московські документи як легітимні, щоб депортувати людину, яка допомагає силам оборони України. На яку ж країну ці структури працюють?

Зараз у парламенті створюється міжфракційне депутатське об'єднання задля підтримки іноземців, які допомагають Збройним Силам України, служать у силах оборони України. Насамперед закликаю колег доєднуватися.

Також хочу з цієї трибуни офіційно звернутися до Служби безпеки України та до Державної міграційної служби України щодо неприпустимості та зрадливості тих дій, які вони зараз вчиняють. Ми повинні повністю підтримувати людей, які допомагають Збройним Силам України.

Нагадаю, легендарний «Редіс» пропонував забрати Аслана Хакімова у свій підрозділ, Франція запрошує його на роботу з можливістю отримати громадянство, а українські структури, якогось біса, працюють на Москву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Задорожний Андрій Вікторович, фракція «Слуга народу».

ЗАДОРОЖНИЙ А.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане головуєчий, прошу передати слово Ірині Борзовій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Борзова. Будь ласка.

БОРЗОВА І.Н., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 14, Вінницька область, політична партія «Слуга народу»). Вітаю, шановні колеги! Вітаю, шановні українці та українки! Сьогодні хочу привернути увагу до проблеми, щодо якої до мене звернулися фермери Вінниччини, і підтримати кожного українського аграрія, адже тарілка українського борщу і буханець українського хліба – це результат їхньої щоденної праці.

Малі та середні фермерські господарства, на жаль, не можуть повноцінно забронювати своїх працівників. Причина проста – до них застосовуються практично ті самі вимоги, як і до великих агропідприємств. Але ж це інші масштаби роботи, різна кількість працівників і різні фінансові можливості. Тобто такий підхід є несправедливим.

На Вінниччині працює понад 1 тисячу 800 активних фермерських господарств, більше 65 відсотків з яких обробляють до 50 гектарів землі. Саме вони вирощують овочі, фрукти, ягоди, продукцію для борщового набору, і все це залишається в Україні, щоб забезпечити продовольчу безпеку громад.

Малі фермери наголошують, що через чинний механізм вони не можуть забронювати працівників і, відповідно, офіційно працевлаштувати їх. Особливо гостро ця проблема постає під час посівної та жнив, коли кожний робітник є критично важливим.

Однією з причин такої ситуації є поточний підхід до визначення критеріїв бронювання. Наразі вже діють загальнодержавні вимоги, а кожна область додатково подала до Міністерства аграрної політики та продовольства України власні регіональні критерії, які поки що не затверджені. Фермери звертають увагу, що як регіональні, так і загальнодержавні підходи однаково застосовуються до малих, середніх і великих господарств. Вони не враховують різницю в масштабах діяльності, кількості працівників та фінансових можливостей.

Тому звертаюся до профільного міністерства з проханням переглянути чинні підходи та запровадити окремі, справедливі критерії для малих і середніх фермерських господарств. Ми маємо підтримати їх, адже це – стабільна робота аграрного сектору та продовольча...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гончаренко Олексій Олексійович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Прошу передати слово Миколі Княжицькому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микола Леонідович Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 116, Львівська область, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні друзі! У своєму виступі хочу наголосити на важливості збереження хороших, добросусідських відносин між Україною та Польщею. Усі ви бачили спільну заяву кардиналів Римо-Католицької Церкви і глави Української Греко-Католицької Церкви Блаженнішого Святослава, що для України зараз найнеобхідніше – роззброїти мову. Ми не повинні воювати словами, символами й образами. Українська держава і польський уряд зробили все для покращення

наших відносин. Пам'ятаєте, яким каменем спотикання між нами було невирішене питання ексгумації? Завдяки спільним зусиллям українців та поляків ми змогли цей процес зрушити з місця. Наразі ексгумації тривають: поляки й українці проводять пошукові роботи на територіях Польщі та України, роблять все можливе, щоб віднайти останки жертв кривавого протистояння XX століття, поховати кожного поляка, вбитого українцями, і кожного українця, вбитого поляками, та помолитися за них.

Російська федерація робила все, щоб зіпсувати наші взаємини та назавжди заблокувати процес ексгумації. Однак нам вдалося цього уникнути. Тоді абсолютно безпідставно, без жодних причин було знайдено емоційний привід копання в історії вісімдесятирічної давнини.

Закликаю вас не втягуватися в ці копання, згадати звернення кардиналів про роззброєння мови. Навіть тоді, коли Президент Навроцький забирав орден Білого Орла у Президента Зеленського, 40 відсотків поляків підтримували українців і засуджували цей крок. Це дуже багато людей, це ті, які зустрічали українських біженців, допомагали їм і продовжують допомагати зараз. З цими сильними, відповідальними поляками, ми, сильні й відповідальні українці, маємо співпрацювати й надалі: проводити спільні конференції, заохочувати бізнес і робити все, щоб російське зерно розбрату, штучно й неприродно посіяне між нами, ніколи не проросло, щоб політики, які зараз у багатьох країнах, зокрема й у Польщі, намагаються заблокувати нашу європейську інтеграцію, ніколи не перемогли. Для цього і в Україні, і в Польщі є достатньо сильних та розумних людей, які разом хочуть будувати співпрацю задля спільного життя в європейському домі.

Переконаний, нам вистачить мудрості, а в Польщі – друзів, щоб не дати посіяти це зерно розбрату і завадити росії перемогти в цій царині.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гринчук Оксана Анатоліївна, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

Передаєте Пушкаренку? Будь ласка, Арсенію Михайловичу.

ПУШКАРЕНКО А.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Руслане Олексійовичу! Шановні колеги! Дорогі українці! Свій виступ хочу розпочати з приємної новини. Сьогодні вранці до Естонії вирушили діти з Житомирщини, зокрема з Коростенської громади, які 3 квітня постраждали від страшного авіаудару російської федерації по славетному й древньому Коростеню. Радий, що спільно з Талліннською міською радою та її головою Михайлом Килвартом ми продовжуємо цю традицію і наші діти мають змогу відволіктися від безперервних тривог, ворожих атак ворога і відпочити в Естонії.

Однак повернуся до подій, що відбулися в місті Коростень 3 квітня. Прибувши разом із колегою Тетяною Грищенко в перші години після обстрілу мікрорайону Бровари, ми помітили бездіяльність і відсутність представників міської влади на місці ліквідації наслідків цього страшного удару. Через це ми з Тетяною Грищенко звернулися до Офісу Генерального прокурора, і Житомирська обласна прокуратура відкрила відповідне кримінальне провадження. Сподіваюся, відбудеться об'єктивне й неупереджене розслідування дій посадовців у ситуації, коли люди опинилися сам-на-сам з бідною після удару ворога по місту, яке має велику історію, – по нашому північному форпосту.

Окремо дякую моїм колегам, які ініціюють перед Президентом України введення військової адміністрації в Коростенській громаді, я також долучаюся до цієї ініціативи. На жаль, сьогодні ми бачимо байдужість, халатність та проросійські настрої керівництва міста, і відповідних фактів щодо цього достатньо багато. Ми добре пам'ятаємо, як на початку повномасштабного вторгнення на запрошення міського голови туди наввипередки з'їжджалися проросійські політики та телеканали, влаштовуючи шабаш.

Тож дякую колегам за цю ініціативу. Сподіваюся, крок до введення в місті Коростені військової адміністрації все-таки поставить крапку в тому бардаку і хаосі, який сьогодні відбувається в Коростені.

Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Дякую, пане Голово, за надане слово.

Пенсійна система України перебуває у складному становищі. Через війну та інші обставини солідарна система не має достатньо коштів, щоб виплачувати повноцінну пенсію нашим громадянам. Кількість тих, хто сплачує єдиний соціальний внесок, на жаль, зменшується.

Враховуючи ці обставини, назріло питання зміни пенсійної системи на таку, яка забезпечила б достойне грошове утримання тих, які 30-35 років віддали, працюючи на державу. Ми очікуємо від уряду вже давно обіцяний проєкт пенсійної реформи, який він розробляє, що дасть можливість зберегти солідарну систему, а також розвине інші види пенсійного забезпечення: накопичувальну, страхову, яка працює, але недостатньо. Сьогодні понад три мільйони українців отримують до 5 тисяч гривень пенсії.

Фракція «Батьківщина» внесла законопроєкт, де чітко вказано, що мінімальна пенсія в Україні для громадян, які вийшли на заслужений відпочинок,

не може становити менше 7 тисяч гривень. Адже, за обрахунками Міністерства соціальної політики, на січень 2026 року реальний прожитковий мінімум становив майже 9 тисяч гривень. Міністр соціальної політики, сім'ї та єдності України Денис Улютін уже анонсував пенсійну систему, яка гарантуватиме мінімальну пенсію на рівні 5 тисяч гривень. Ми хочемо побачити конкретні обрахунки: чому саме 5, а не 7 чи 8 тисяч гривень, а також джерела надходження до Пенсійного фонду для забезпечення виплати пенсій на тому рівні.

Ще раз наголошую, мільйони українців сьогодні отримують мізерну мінімальну пенсію – 2 тисячі 590 гривень на місяць, якої вистачає на тиждень повноцінного життя людини. А де брати кошти ще на три тижні?

Фракція «Батьківщина» підтримає будь-яку позитивну ініціативу Кабінету Міністрів щодо пенсійної реформи. Сподіваюся, що вже найближчими тижнями уряд презентує в цьому залі такий проєкт пенсійної реформи, і ми, звичайно, його обговоримо та проголосуємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ключко, фракція «Слуга народу», просить передати слово Козирю. Будь ласка.

КОЗИР С.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ №184, Херсонська область, самовисуванець). Херсонщина. Добрий день. Шановні колеги! Я втомився виходити на трибуну й говорити про Херсон. Сьогодні вранці ворог знову обстріляв маршрутку – п'ятеро людей перебувають в реанімації. Позавчора на дитячому ігровому майданчику постраждала мати з трьома дітьми, у них мінно-вибухові травми.

Знову звертаюся до всіх: які ще доручення потрібно дати військовому командуванню, щоб почули військову адміністрацію та розглянули наявні пропозиції щодо безпеки на Херсонщині? Відповідні доручення Президента надавалися двічі, це питання озвучували Прем'єр-міністр і профільний міністр, ми також не раз заявляли про це з цієї трибуни. Проте наразі є прогалини, через які щоденно страждають та гинуть люди. Уже майже п'ять відсотків жителів Херсонщини зазнали поранень або загинули. Це перше.

Друге. Учора на засіданні тимчасової слідчої комісії з розслідування фактів виділення коштів для внутрішньо переміщених осіб розглядали питання щодо житлових сертифікатів, програми «єВідновлення» та постанови № 815.

Колеги, хоча ми проголосували за виділення у бюджеті коштів, люди й досі через їх затримку не можуть отримати сертифікатів. Вони змушені вносити власні кошти як заставу, бо наразі не можуть отримати кошти для подальшого придбання житла. На питання чому і як... На жаль, міністр не з'явився, засідання перенесли на четвер, тому прошу вас також у своїх громадах почути таку

інформацію, тому що на сьогодні відчувається велике соціальне напруження в цьому питанні.

І третє. Ви чуєте заклики профільних міністерств, і самі не раз на цьому наголошували, особливо колеги з прифронтових регіонів, я неодноразово про це казав, і Президент, і відповідні відомства – щоб люди, які знаходяться в окупації, виїжджали на підконтрольну Україні територію.

Єдиний пункт пропуску, через який переміщаються наші громадяни, – «Доманове», що знаходиться на кордоні з білоруссю. Уже не раз ми фіксували факти, що чоловіки, які перетнули кордон і отримали в білорусі «білі паспорти», одразу потрапляють до ТЦК з формулюванням: несвоєчасно стали на військовий облік. Люди понад п'ять років живуть в окупації! Який облік? Дайте ж їм хоча б місяць, щоб вони розмістили свої сім'ї, дітей, а потім вручайте їм повістку до ТЦК на визначений час. Як людина, яка лише 10 хвилин тому перетнула кордон, може миттєво пройти ВЛК і стати на облік? Це нонсенс.

Сьогодні ми заслуховуватимемо звіт щодо інциденту в Кривому Розі. Проте, повірте, ситуація з громадянами, які виїжджають з окупованих територій, ще гірша.

Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Павленко просить передати слово Михайлу Миколайовичу Папієву. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні громадяни України! Знаєте, найцінніше, що в нас є, – це зворотний зв'язок від громадян. Сьогодні я вийшов на трибуну, бо мій учорашній виступ про величезну корупцію щодо платіжок за опалення та гарячу воду, які отримали кияни, а також громадяни в інших містах України за послуги, не надані їм ще з січня, цін на пальне, які залишаються в Україні високими, тоді як у Франції, Польщі, Румунії вже знизилися, набув значного розголосу та викликав жваве обговорення, що дуже приємно. Учора я отримав масу відгуків від громадян. Дуже цінно, що люди нас дивляться, що ведеться пряма трансляція засідань Верховної Ради України, і ми можемо враховувати у своїй діяльності їхні побажання.

Ще раз наголошую, щоб внести ясність щодо тих платіжок, які отримали жителі Києва та інших міст України за опалення, гарячу воду в січні: шановні, це абсолютний «беспредел», тому що Президент України 30 січня доручив уряду забезпечити, щоб громадянам не нараховувалися суми у платіжках за послуги, яких вони не отримували. Тобто це завдання уряду. Ті платіжки, які отримують

люди, треба відправляти уряду, нехай вони займаються вирішенням питання відповідно до доручення Президента і звітують перед ним і народом України.

Щодо цін на пальне. Мені почали пояснювати, що між вартістю нафти та ціною бензину і дизеля є складний технологічний процес. Мовляв, потрібно два місяці, щоб пальне з'явилося на заправках по тій ціні. Я запитав зворотне. Шановні колеги, чому нам усі ті мережі АЗС не казали про це в березні-квітні, а підвищували ціни саме в той день, коли нафта дорожчала на світових ринках?

Звертаюся до Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики. Шановні колеги, прибутковість оцих мереж АЗС у квітні, у травні сягнула понад 100 відсотків. Де збільшення надходжень до Державного бюджету України? Який податок на прибуток вони сплачують? Є багато інших запитань, які люди поставили... Наступного разу я... Їх також цікавлять витрати на автоцивілку, вартість якої минулого року зросла втричі.

Також звертаюся до Національного банку України з проханням надати звітність щодо обсягів зібраних страхових внесків та сум виплат за страховими випадками за 2024–2025 роки?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слинько Дмитро Михайлович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

СЛИНЬКО Д.М., *член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Прошу передати слово Олександрові Ковальчуку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Ковальчук. Будь ласка.

КОВАЛЬЧУК О.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 152, Рівненська область, політична партія «Слуга народу»).* Шановні колеги! Шановний пане Голово! Дорогі українці, наші незламні воїни! Сьогодні Україна проходить через найважче у своїй новітній історії випробування – війну за незалежність. Ця війна принесла нам багато болю і втрат, але вона також викувала щось неймовірно потужне: згуртувала нашу націю довкола спільних цінностей – свободи, гідності та абсолютної жертвовності заради Батьківщини.

Саме тому сьогодні ми розглядатимемо надзвичайно важливий історичний документ, ініційований Президентом України Володимиром Зеленським, – проєкт Закону «Про Український національний пантеон». Це не просто архітектурний чи меморіальний проєкт, це створення сакрального серця нашої держави в її історичному центрі на території Національного заповідника «Києво-Печерська лавра». Ми маємо відновити історичну справедливість. Ми повинні повернути додому тлінні рештки наших видатних діячів, розкиданих по всьому світу. Ми маємо гідно вшанувати тих, хто століттями боровся за нашу

державність: від часів Русі та козацтва до лідерів Української Народної Республіки й Української повстанської армії, а найголовніше – героїв та головнокомандувачів сучасних Збройних Сил України, які сьогодні творять історію вільного світу.

Колеги, хочу наголосити на одному принциповому моменті. Згідно з Конституцією України саме Президент України забезпечує державну незалежність і здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю. Саме цей законопроект є потужним сигналом усьому світові. Сьогодні нам вкрай важливо чітко і гучно заявити: тільки ми, українці, маємо право визначати своїх героїв, тільки нам вирішувати як їх шанувати і кого ми хочемо бачити у своєму пантеоні. Це наша суверенна справа, наша пам'ять і наша ідентичність, яку ніхто і ніколи більше не зможе нам диктувати чи нав'язувати ззовні. У цьому святому місці ніколи не буде тих, хто служив імперським чи тоталітарним режимам, діяв проти нашої безпеки, незалежності та свободи.

Звертаюся до кожного присутнього в цьому залі: відкиньмо будь-які політичні розбіжності. Це президентська ініціатива, яка цементує славетне минуле, сьогодення і майбутнє нашої нації.

Прошу всіх народних депутатів підтримати цей законопроект і віддати належну шану тим, завдяки кому ми сьогодні маємо державу та можливість працювати під куполом Верховної Ради вільної України.

Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Шановні колеги, і, як так розумію, завершальний виступ – Борзова Ірина Наумівна.

БОРЗОВА І.Н. Прошу передати слово народному депутату України Крейденку Володимирі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Крейденко. Будь ласка.

КРЕЙДЕНКО В.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Українці вже п'ятий рік живуть без цивільної авіації. Для когось це просто незручність, для когось доба в дорозі замість 2 годин польоту. Для бізнесу – це втрачені можливості, для дипломатії – складніша комунікація. Для держави – це ще один розірваний ланцюжок і зв'язок зі світом.

Проте сьогодні я хочу сказати чесно, що питання не в тому, щоб завтра гучно оголосити: відкриваємо небо! В авіації такого немає, так не працює. Там немає поняття «майже безпечно». Питання в іншому: чи готується держава до дня, коли це стане можливим?

У березні Міністерство розвитку громад та територій України створило робочу групу з підготовки до відновлення функціонування аеропортів України. Назва абсолютно правильна, склад серйозний. До робочої групи увійшли військові, представники Державної авіаційної служби України, Украероруху та ДСНС, а також керівники аеропортів «Бориспіль», «Київ» (Жуляни) та «Львів».

Однак, давайте казати відверто: наявність списку людей – це ще не робота; наказ – це не результат; робоча група – це не авіаційна політика. Суспільство не бачить чіткого плану, регулярної комунікації, публічних підсумків та дорожньої карти: які аеропорти потенційно можуть відкритися першими, які сценарії безпеки розглядаються, а також які умови ставлять військові, регулятори, страховики й авіакомпанії.

Якщо робота триває, продемонструйте її логіку. Якщо є напрацювання, поясніть, у чому саме вони полягають та яким чином гарантується безпека. Якщо ж результатів немає, треба відверто пояснити причину. Бо зараз це виглядає так: робочу групу створили «для галочки», а українцям знову сказали чекати.

Ми не можемо копіювати досвід Ізраїлю, у нас інша географія, інший масштаб війни, інші ракетні та дроніві загрози. Проте ми можемо і повинні копіювати інше: управлінську відповідальність, дисципліну, планування та готовність пояснювати людям, що робить держава.

Відкрити аеропорти – це не просто прибрати табличку «Закрито». Це безпечні маршрути, захищена інфраструктура, рішення військових, позиція регулятора, а також готовність перевізників і компаній страхувати воєнні ризики.

Саме тому робоча група мала б бути не декларативною, а реальним штабом підготовки, не місцем для протоколів заради протоколів, а майданчиком, який щодня звітуватиме суспільству: що зроблено, що блокує процес, що потрібно від уряду, парламенту та міжнародних партнерів.

Тож звертаюся до Кабінету Міністрів та профільного міністерства з проханням прозвітувати про результати роботи цієї групи та надати чітку й зрозумілу дорожню карту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, час, відведений для виступів народних депутатів, вичерпано, переходимо до розгляду питань порядку денного.

Прошу народних депутатів зайняти робочі місця.

Відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного пропоную провести сигнальне голосування. Перед голосуванням прошу народних депутатів перевірити наявність особистої картки в пульті, що знаходиться на вашому робочому місці. Нагадую, що необхідно одночасно утримувати сенсорну кнопку та зелену кнопку «За» до появи результатів голосування на табло.

Шановні колеги, прошу взяти участь у сигнальному голосуванні.

«За» – 160.

Проголосували: за – 160, проти – 4, утрималися – 1.

Шановні колеги, займаємо робочі місця. Перелік питань, попередньо узгоджений на засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, вам надано, переходимо до його розгляду. Нагадую, зараз ми розглядаємо проєкт Закону «Про стимулювання економічного розвитку галузі рибного господарства» ([№ 12384](#)). Це друге читання.

Отже, беру поправки, які є, і вас інформую. Минулого разу ми пройшли всі поправки на врахування. У мене є заяви від наших колег щодо деяких поправок на підтвердження.

Шановні народні депутати, хто з колег, які надіслали листи, вимагатимуть поправки на підтвердження? Першим надійшов лист від Гео Лероса.

Гео Багратовичу, плануєте? Не планує.

Наступний лист Мотовиловця Андрія Вікторовича.

Андрію Вікторовичу, ви ставитимете поправки на підтвердження?

Будь ласка, увімкніть мікрофон Мотовиловця.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). У цьому законопроєкті шість поправок, які можна поставити на голосування для врахування. Прошу поставити їх усі на голосування без обговорення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти робочі місця. Поки ви займаєте, я надам слово доповідачу щодо врахованих поправок.

Поясніть, чому вони враховані, у чому полягає їхня важливість. Будь ласка, до 2 хвилин.

Далі я почергово їх поставлю на голосування, а потім голосуємо законопроєкт у цілому.

Шановні колеги, послухайте... (*Шум у залі*). З процедури?

Ніна Романівна Піпа – з процедури. Будь ласка.

ППА Н.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 115, Львівська область, політична партія «Голос»). Наталія Романівна...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перепрошую, Наталіє Романівно.

ПША Н.Р. Пане Руслане, я тримаю в руках лист, який надійшов від інших народних депутатів, щодо поправок на підтвердження від 29 червня. Зараз Андрій Мотовиловець ставить поправки на підтвердження, прошу сказати, коли надійшов його лист. За моєю інформацією, це відбулося вчора. Знаєте, у даному разі між 29 червня та 30 червня дуже велика різниця.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Його лист надійшов 9 березня 2026 року о 13 годині 55 хвилин.

ПША Н.Р. Уже на підтвердження?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, на підтвердження.

ПША Н.Р. Вау! 9 березня.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

Аналогічно, як і лист Гео Лероса, який надійшов 6 березня о 16 годині 45 хвилин. У мене все зафіксовано: дати, а також інші речі. Ваш лист надійшов 29 червня о 20 годині 19 хвилин.

Дякую.

Шановні колеги, займіть робочі місця, я надаю слово доповідачу.

Артеме, вам надається до 2 хвилин для виступу щодо врахованих поправок. Голосуємо їх, голосуємо законопроект у цілому. Будь ласка.

ЧОРНОМОРОВ А.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 131, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги! Шановні громадяни України, зокрема представники рибної галузі! В усіх врахованих поправках, з першої до останньої, по суті врегульовується визначення, що таке «аквакультура» та «спеціальне товарне рибне господарство».

Поясню історію виникнення цього законопроекту. Три роки тому Міністерство аграрної політики та продовольства скасувало наказ Держкомрибгоспу № 4, що затверджував інструкцію про використання рибогосподарських водних об'єктів. Однією з умов євроінтеграційних зобов'язань України є те, щоб ці водні об'єкти у прозорий спосіб проходили через аукціони. Математика дуже проста: це збільшить надходження як до загального бюджету країни, так і до бюджету громади. Зокрема, до місцевого бюджету громади кошти надходитимуть за кожен кілограм виловленої аквакультури.

У цих поправках визначається роль інвестора, адже на аукціони виставлятимуть не сам водний об'єкт, а безпосередньо інвестиційний договір, де зазначатимуться обов'язки інвестора.

Одним із основних обов'язків інвестора, за домовленістю та на прохання правоохоронних органів і шановних народних депутатів з різних фракцій, стала норма про зобов'язання безперешкодно надавати доступ до водного об'єкта представникам громадськості та безпосередньо місцевої громади.

В інвестиційному договорі також чітко визначено, що ніяку діяльність, крім рибогосподарської, інвестор не має права вести. Я маю на увазі рекреаційну і таке інше. Це виключно рибогосподарська діяльність. Також були встановлені запобіжники, про що я сьогодні читав у чатах тощо. Ділянку площею 0,1 гектара надає...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ми домовилися – до 2 хвилин.

Шановні колеги, прошу зайняти робочі місця, поясню процедуру розгляду. Зараз ми почергово ставимо на підтвердження всі шість поправок, голосуємо за них, визначаємося щодо них, ухвалюємо рішення, а потім я одразу законопроект поставлю на голосування в цілому, тому прошу підготуватися до голосування.

Шановні колеги, перша поправка 6 авторства Гайду і колег. Комітетом вона врахована.

Ставлю цю поправку на голосування для підтвердження. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 202.

Рішення не прийнято.

Поправка відхилена.

Наступна поправка 15 авторства Гайду і колег. Комітетом вона врахована. Колеги, прошу швидше займати робочі місця.

Ставлю поправку 15 на голосування для підтвердження. Аргументи сторін ви почули. Прошу голосувати.

«За» – 205.

Рішення не прийнято.

Поправка відхилена.

Поправка 42 народного депутата Гайду і колег. Комітетом вона також врахована.

Ставлю на голосування для підтвердження поправку 42. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 200.

Рішення не прийнято.

Поправка відхилена.

Поправка 60 народного депутата Гайду і колег. Комітетом вона врахована.

Ставлю поправку 60 на голосування для підтвердження. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 204.

Рішення не прийнято.

Поправка 77 авторства Гайду і колег. Комітетом вона також врахована.

Ставлю це рішення комітету на голосування для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 202.

Рішення не прийнято.

І остання поправка 79 народного депутата Гайду. Комітетом вона врахована.

Ставлю це рішення комітету на голосування для підтвердження. Шановні колеги, прошу голосувати.

«За» – 204.

Рішення не прийнято.

Отже, ми пройшли всі поправки, переходимо до ухвалення рішення щодо законопроекту в цілому. Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про стимулювання економічного розвитку галузі рибного господарства» (№ 12384) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 202.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, секунду... (*Шум у залі*). Шановні колеги, я ще не завершив розгляд цього питання. Ні, нам зараз треба проголосувати повторне друге читання... (*Шум у залі*). Зараз ми відправляємо законопроект на повторне друге читання (*Шум у залі*).

Будь ласка, тільки з процедури. Після цього я поставлю на повторне друге читання. Хто виступатиме з процедури? Геращенко? Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Фракція «Європейська солідарність» дякує авторському колективу, зокрема пану Чорноморову. Дійсно, законопроект до другого читання доопрацьований. Однак у ньому не врахована позиція Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Тож просимо ще раз відправити його на повторне друге читання, щоб доопрацювати, враховуючи євроінтеграційні норми, і потім прийняти цей важливий законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про направлення проекту Закону «Про стимулювання економічного розвитку галузі рибного господарства» ([№ 12384](#)) на повторне друге читання. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 254.

Рішення прийнято.

Прошу показати по фракціях і групах.

Законопроект направлено на повторне друге читання.

Шановні колеги, наступне питання – проект закону № 12301. Це також друге читання... (*Шум у залі*).

Я обіцяв надати слово з процедури. Олексію Олексійовичу, перепрошую.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую.

Шановні колеги, пропоную на завтра на 12 годину викликати до Верховної Ради України міністра оборони України Михайла Федорова і заслухати його звіт щодо ситуації з так званою реформою в армії. Ми нічого не розуміємо, головне, військові не розуміють, що сьогодні відбувається із зарплатами, чи збільшується грошове забезпечення військовослужбовців, кому, що і скільки, конкретно. Ми маємо це почути. Це перше.

Друге. Як Міністерство оборони планує реалізовувати цю реформу, яка, зокрема, передбачає зміни до законодавства? Де проекти законів? Їх немає у Верховній Раді.

І третє. Ми чули, що ще в січні Президент доручав зупинити «бусифікацію». Вона не просто продовжується, а досягла апогею, що вже батьків-одинаків «бусифікують». Коли будуть конкретні зміни ганебної системи «бусифікації»?

Колеги, прошу підтримати мою пропозицію про запрошення пана Федорова.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування пропозицію Олексія Олексійовича, як вона прозвучала. Прошу голосувати.

«За» – 89.

Рішення не прийнято.

Дякую.

Переходимо до розгляду наступного питання – проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших законів України» ([№ 12301](#)). Це друге читання. На трибуну запрошується Неллі Іллівна Яковлева. Ми домовилися про таку процедуру розгляду цього питання. Спочатку буде три виступи – Геращенко, Герасимов, Гончаренко. Далі – два виступи від фракції «Батьківщина», потім замість своїх поправок виступить Дмитро Разумков – 4 хвилини, поставить три поправки на врахування, і голосуємо законопроект.

Отже, Геращенко. Будь ласка, до 5 хвилин.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую.

Перше. Шановні колеги, фракція «Європейська солідарність» хоче звернути увагу Голови Верховної Ради України пана Стефанчука на таке.

Шановний пане Голово! Конституційною більшістю прийнято законопроект щодо спрощення бюрократичних процедур для переселенців з окупованих територій і можливості для ВПО, які втратили там житло, отримувати відповідні довідки. Це допоможе їм реінтегруватися на підконтрольних українській владі територіях та розв'язати найважчу проблему – житлову. На жаль, цей законопроект уже понад рік не підписує Президент Зеленський.

Відповідно до українського законодавства, якщо терміни підписання закону порушено, він вважається таким, що набрав чинність, але його має підписати Голова Верховної Ради України. Я від імені фракції «Європейська солідарність» звертаюся до Голови Верховної Ради України пана Стефанчука з проханням підписати законопроект щодо житла для ВПО, який пан Зеленський не підписує вже понад рік. Або ж, користуючись вашою участю у засіданнях РНБО, – не лише запроваджувати там незаконні санкції, а й розглянути питання необхідності дотримання паном Зеленським законодавства та вчасного підписання чуттєвих, важливих для мільйонів українців законів.

Наступне. Хочу порушити питання зарплат. Як правило, внутрішньо переміщені особи – люди, які втратили все: житло, майно тощо. Ось вони переїжджають в інше місто, влаштовуються на роботу, як правило, це державний сектор – школи, лікарні, бібліотеки. Тож розглянемо зарплати в цьому секторі. Лікарі та медсестри отримують 12 тисяч гривень, і це з податками, а після їх вирахування, як то кажуть, кіт наплакав. Санітарка – 8 тисяч гривень, лікар найвищої категорії – 20 тисяч гривень. Знаєте, я вважаю, що парламент уже давно мав узяти на себе лідерство в дискусії з урядом щодо необхідності перегляду пакетів Національної служби здоров'я. Наша фракція, і я особисто, роками порушуємо це питання. Ці пакети були прийняті командою Порошенка ще 10 років тому і відтоді жодного разу не переглядалися – ні з урахуванням інфляції, ні через зростання цін. Ми не можемо зараз медицину нищити.

Стосовно заробітних плат вчителів. Вибачте, але це ваша команда обіцяла вчителям 4 тисячі євро зарплати, а насправді – нуль.

Заробітні плати бібліотекарів, працівників музеїв та архівів сьогодні становлять 7,5 тисячі гривень з урахуванням податків. Якщо вирахувати податки, їхній дохід буде меншим, ніж заробітна плата низькокваліфікованих робітників, людей, які не закінчували університетів тощо. Однак під час конструктивної, до речі, зустрічі з віцепрем'єр-міністром з гуманітарної політики України – міністром культури України, ми почули, що уряд нарешті усвідомив цю проблематику, почув «Європейську солідарність» і збирається переглянути тарифні сітки для працівників культурної сфери.

Знаєте, ці видатки, як і, до речі, відповідальність за безкоштовне харчування з 1 вересня за програмою першої леді, вони збираються перекласти на місцеві

бюджети. Єдине, чого не запитали, – чи є на це там кошти. А ми нагадаємо: ви ж їх забрали, позбавивши місцеві бюджети надходжень від ПДФО.

Колеги, наша фракція закликає:

Перше. Зробити системний аналіз проблем внутрішньо переміщених осіб. Як ви знаєте, шановна пані доповідачко, працевлаштування і житло – це ключові проблеми.

Друге. Звернутися від імені Верховної Ради України до Президента України з проханням підписати закон, який дає змогу громадянам, які втратили житло на тимчасово окупованих територіях, отримати довідку про факт наявності там їхнього майна. Це дозволить постраждалим оформити компенсацію для купівлі чи будівництва нового житла на реінтегрованих територіях. Цей закон не підписується вже понад рік.

Третє. Провести з урядом системну й належну роботу щодо зарплат у бюджетній сфері. Вчителі, лікарі, працівники культури – це наш пріоритет. Нагадаю, що серед ВПО є дуже багато військових. Де, вибачте, обіцяне збільшення базового грошового забезпечення для військовослужбовців Збройних Сил України? Попри обіцянки, у червні жоден військовий так і не отримав 30 тисяч гривень замість 20 тисяч гривень. І мова має йти саме про підвищення базового грошового забезпечення...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Герасимов Артур Володимирович. Будь ласка, до 5 хвилин.

ГЕРАСИМОВ А.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Шановні українці! Внутрішньо переміщені особи – це жінки, діти, родини військовослужбовців, які постраждали чи не найбільше. Вони втратили все: житло, роботу, власні речі. Часто їм доводилося втрачати це по два чи по три рази, і таких випадків чимало. Турбота про внутрішньо переміщених осіб має бути не на папері, як, на жаль, сьогодні часто робить влада. Вона має проявлятися в конкретних рішеннях і діях, щоб максимально полегшити життя цих людей, бо вони обрали Україну. Вони перебувають в Україні, а не виїхали в Європу і не повернулися на окуповані території, хоча такі випадки також, на жаль, бувають.

Саме тому фракція «Європейська солідарність» системно й постійно підтримує внутрішньо переміщених осіб, виступає із законодавчими ініціативами, які допомагають. Наприклад, завдяки фракції «Європейська солідарність», конкретно Ніні Петрівні Южаніній, від податкових зобов'язань звільнили бізнес із території обов'язкової евакуації. Чому влада не подумалася до цього? Тому що непрофесійна, а наша команда професійна. Саме завдяки зусиллям, голосам фракції «Європейська солідарність» та у співавторстві нашої фракції було прийнято законопроект, яким звільнялися від тиску банків ті бізнеси і фермери, які взяли кредити у 2022 році під посівну і отримали під час

окупації, бойових дій тотальне знищення і врожаю, і техніки, і дуже часто всіх виробничих потужностей, а банки вимагали повернення кредитів та виплати відсотків. Спільними зусиллями ми це зробили, і до кінця воєнного стану ці люди звільненні від несправедливого тиску. Саме завдяки «Європейській солідарності» був прийнятий, я не побоюся цього слова, народний закон (проект [№ 11161](#)), яким, нарешті, було дозволено отримати компенсацію за знищене житло мешканцям Маріуполя, Волновахи, Бахмута, Соледара, Лисичанська, тобто тим, у кого житло залишилося на окупованій території, а також тим, у кого житло знаходиться в зоні активних бойових дій. Цей закон, який одноголосно підтримали профільний комітет і сесійний зал як у першому, так і в другому читаннях, майже півтора року, на жаль, залишається без підпису Президента.

У мене просте запитання до Офісу Президента Зеленського. Чому ви проти внутрішньо переміщених осіб? Чому компенсацію за знищене майно можуть отримати жителі Київської, Сумської, Харківської областей, тоді як люди, чиє житло було знищене в Маріуполі, Волновасі, Бахмуті, Соледарі чи Покровську, позбавлені такої можливості?

Саме тому я звертаюся до pana Зеленського з проханням підписати цей закон і підтримати тих, хто сьогодні пережив, я вважаю, найстрашніше. Тих, хто в Маріуполі бачив вбивства своїх друзів, сусідів та рідних, хто евакуювався на підконтрольну Україні територію і залишився тут після жахів вщент зруйнованих Бахмута, Соледара, Лисичанська й Волновахи. Які вам ще докази потрібні для підтвердження того, що житло в цих містах повністю зруйноване? № 11161.

Команда фракції «Європейська солідарність» продовжуватиме постійно професійно й послідовно підтримувати внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гончаренко Олексій Олексійович. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Шановні колеги, допомога та підтримка внутрішньо переміщених осіб – це без сумніву наш обов’язок. Якщо говорити про майбутнє держави, першочерговим завданням має бути підтримка тих, хто найбільше постраждав від цієї жорстокої війни – це військові, їхні родини та вимушені переселенці, і це не викликає жодних питань. Однак, щоб зменшити кількість ВПО та щоб скоріше завершилася війна, ми маємо робити ще одне – підтримувати армію. А тут у нас повна катастрофа.

Щойно я озвучив пропозицію про запрошення до Верховної Ради міністра оборони Федорова для надання інформації, що відбувається з реформою армії, контрактами, грошовим забезпеченням військовослужбовців, і лише 89 депутатів погодилися її підтримати. Адже абсолютно незрозуміло, хто і скільки грошей отримуватиме, якими будуть умови нових контрактів та правила відстрочки, як це все буде введено в дію після такої реформи без внесення змін до законодавства. А це неможливо зробити без змін до законів. Однак жодного законопроекту

у Верховній Раді немає, і ми абсолютно нічого не розуміємо, ви навіть не проголосували, щоб міністр доповів з трибуни про те, як це має бути.

Є ще одна тема, відповідь щодо якої хотілося б почути від міністра оборони, – історія з жахливою «бусифікацією», жахливою так званою мобілізацією, яка, на жаль, продовжується в нашій державі.

Учора вся країна спостерігала і була шокована черговим, напевно, апогеєм силового свавілля, якого досягла Україна під керівництвом Президента Зеленського і його уряду. У рідному місті Зеленського, у Кривому Розі, «бусифікували» батька-одинака, і п'ятирічна дівчинка залишилася в дитячому садку одна, її не було кому забрати додому. Потім хтось повідомив, що батька забрали.

Завідувачка дитячого садка № 125 міста Кривий Ріг разом із дитиною звернулася до ТЦК, щоб дізнатися і знайти батька дитини, але це нічого не дало, бо дана установа реагує на звернення лише, коли ти принесеш 10 тисяч доларів США. А коли ти прийдеш без грошей з п'ятирічною сиротою на руках, яка залишилася при живому батьку, бо мама не живе в Україні, є рішення суду, що дитина проживає з батьком, тебе ніхто не буде слухати.

Лише завдяки колосального розголосу, після того, як я як голова тимчасової слідчої комісії викликав на засідання комісії, на п'ятницю, керівництво Криворізького ТЦК, та за умови втручання Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, ми щойно отримали інформацію, що батька відпустили. Повторюю, це відбулося завдяки колосального розголосу. Звичайно, ми не залишимо цю ситуацію без уваги й доведемо справу до кінця. Ми допоможемо батьку оформити всі необхідні документи та не дамо знищити ще одну українську родину.

Сьогодні українські родини знищує російський ворог і викрадає наших дітей, вбиває їхніх батьків. Водночас українську сім'ю знищує й українська система ТЦК, яка забирає батька і залишає дитину сиротою. Як таке взагалі можливо? Україна бореться за повернення викрадених дітей, а вони у п'ятирічній дівчинки забирають єдиного батька? До чого ми дійшли?

Я вимагаю негайної кардинальної зміни – розпуску ганебної системи ТЦК. Годі розмов про якісь реформи, робіть щось, бо ви знищуєте вже власний народ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, хто виступатиме від фракції «Батьківщина»? Чи наполягає хтось на виступах? Не наполягає.

Дмитре Олександровичу... (*Шум у залі*).

Крулько виступатиме? Буде два виступи – Крулько і Цимбалюк.

Крулько і Цимбалюк – по 3 хвилини. Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція

«Батьківщина». Насправді позиція команди фракції «Батьківщина» полягає в тому, що внутрішньо переміщені особи завжди повинні бути оточені повагою і підтримкою з боку держави. Це люди, які через російську агресію зазнали величезних страждань: втратили свої домівки, а багато хто – і рідних. Більшість цих неймовірно сміливих і мужніх родин опинилися далеко від рідного дому, а їхні чоловіки залишилися захищати кордони України, відновлювати її територіальну цілісність і незалежність.

Великою честю для українців у різних куточках нашої держави стало те, що з початком вимушеного масового переселення через війну жителі відносно безпечних центральних та західних регіонів надали максимальну підтримку й допомогу іншим, часто незнайомим, людям, які приїжджали зі сходу та півдня України. Вони ділилися власними домівками, допомагали з облаштуванням, забезпечували коштами, одягом та всім необхідним. Це відбувається й сьогодні. Така неймовірна внутрішня солідарність українців продемонструвала всьому світу, що ми сильні, ніколи не здамося і завжди готові допомогти одне одному.

Ця масштабна міграція наших громадян за межі країни, яка відбувалася на початку війни, мала б набагато трагічніші наслідки, якби не ті українці, котрі всередині країни прихистили своїх же земляків, часто не україномовних, але таких самих за своєю суттю.

Саме тому, я вважаю, ми повинні максимально посилювати захист внутрішньо переміщених осіб, незалежно від місця їхнього перебування, бо від цього залежить, скільки нас залишиться в Україні після війни та чи зможемо ми як країна швидко відновитися.

Тому я вважаю, що цей законопроект, за який я особисто голосуватиму, спрямований на повернення українців додому, щоб українці в Україні допомагали одне одному, а держава завжди захищала і поверталася обличчям до своїх громадян, яких спіткала біда. Саме так ми станемо сильними, обов'язково вистоїмо та переможемо.

Дякую всім внутрішньо переміщеним особам, які тримаються і працюють заради України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Михайлович Цимбалюк. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, законопроект справді надзвичайно важливий, але у мене запитання: а де представники уряду? Проблема, яку ми обговорюємо, торкається не менше 7-8 мільйонів українців. Де представники уряду, які відповідають за реалізацію політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб? А їх немає.

Хотів би подякувати ТСК, яку очолював Павло Фролов, і до якої входив представник фракції «Батьківщина» Михайло Якович Волинець. Вони об'їздили всю країну і зустрілися з різними категоріями внутрішньо переміщених осіб. Шановні представники уряду, як можна підтримати внутрішньо переміщених

осіб, виплачуючи лише 2 тисячі гривень на місяць на дорослого, 3 тисячі – на дитину і на особу з інвалідністю. Як держава підтримує?

У цьому законопроекті є багато позитивних речей. Пропонується запровадити єдиний електронний реєстр. Чи він працюватиме? Чи це спростить умови життя внутрішньо переміщених осіб?

Також пропонується матеріальна підтримка у вигляді різних програм. Чи є під це гроші? Бо тут можна все ухвалювати, а коштів немає. Через це фракція «Батьківщина» підтримує цей законопроект, але його реалізація багато в чому залежить від уряду.

Шановні колеги, коли ми кажемо про підтримку, то в період дії воєнного стану на першому місці має бути військовий – той, який захищає нашу державу. А яке у нього грошове забезпечення? Ми сьогодні запросили одного із керівників ТЦК та СП. Вибачте, а чи поцікавився хтось, яку заробітну плату отримує він і його підлеглі, який соціальний захист їм гарантує держава? Ми очікували від нового міністра Федорова обіцяну реформу ТЦК та СП. Однак сьогодні за всієї критики це єдиний підрозділ, який забезпечує ту кількість військовослужбовців, яка потрібна для фронту, для проведення ротації тощо.

Тож, шановні колеги, коли ми кажемо про вимоги, ми маємо зазначати: що робить держава в цілому, зокрема й ми як законодавці, щоб створити умови військовослужбовцю для достойного захисту нашої держави. Ми маємо дати відповідь...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, зараз ще виступить Дмитро Олександрович Разумков замість своїх поправок – 4 хвилини, потім – ще 2 хвилини замість своїх поправок, далі Неллі Яковлева відповість на все, що ви почули, – 2 хвилини, і голосуємо. Я це кажу з тим, що за 7-8 хвилин ми будемо голосувати законопроект.

Дмитре Олександровичу, перший сет – 4 хвилини.

РАЗУМКОВ Д.О. Як не дивно, учора парламент показав, що немає маленьких людей, маленьких проблем і маленьких справ. Є невігластво, «беспредел» – це те, що творять сьогодні працівники ТЦК. Учора я порушив питання про виклик керівника ТЦК до сесійного залу Верховної Ради. Дякую кожному із 157 народних депутатів з усіх фракцій, що віддали за це голоси. Думаю, маленька дівчинка, до якої вже повернувся батько, також хотіла б вам подякувати. Сподіваюся, це питання швидко вирішиться, і таких ганебних випадків стане на один менше. Ми виявили цю проблему й порушили її, але це лише один випадок, тоді як є ціла система «беспределу», який чинять працівники ТЦК. Добре, що встиг, тому що вчора переживали, що очільник ТЦК не встигне приїхати і доповісти у Верховній Раді, чому в Кривому Розі, а насправді не лише там, відбувається такий «беспредел».

Я не ставитиму запитання перед його виступом, який запланований на тринадцяту годину, але хочу озвучити їх зараз із трибуни, щоб він встиг підготуватися до початку звіту перед українським суспільством.

Чи відправили на фронт ту групу оповіщення, яка примусово «бусифікувала» й швидко відправила хлопця до 475-го окремого штурмового полку? Треба віддати належне командуванню цієї частини: на відміну від працівників ТЦК вони не займалися тим «беспределом» і відпустили людину додому для оформлення необхідних документів. У ТЦК дуже добре знали... Так, у хлопця не було необхідної довідки. Але ми ж живемо заради дітей, заради майбутнього чи заради нічого не вартих папірців? Вони не варті, тому що це людське життя, це доля маленької дитини. Ми говоримо не про батька, не про дідуся, а про маленьку дитину. Чи є діти в тих співробітників ТЦК, які забирали в неї останнє? Згідно з тією інформацією, яка є, у маленької дівчинки немає мами, вона її покинула і поїхала за кордон. Залишився батько, який так чи інакше опікується цією дитиною, переживає за неї та будує її майбутнє. Коли ви забираєте такого хлопця... Питання не до нього, ви фактично напризволяще залишили дитину. Якби ви були нормальні, то забрали б її до себе, а тих відправили замість нього на фронт.

Я залишу вам ці аркуші паперу А4, не знаю, чи несли ви службу в бойових підрозділах, але це точно не забороняє вам знову доєднатися до лав Збройних Сил України безпосередньо на передку. Сподіваюся, до початку вашого виступу ви напишете рапорт про переведення з Покровсько-Тернівського РТЦК та СП міста Кривого Рогу до 475-го окремого штурмового полку, з якого відпустили хлопця, кимось треба замінити. Я вважаю, що ви особисто та ваші підлеглі, які займаються «бусифікацією», маєте усвідомити необхідність замінити людей на фронті. Упевнений, якщо залишилася хоч крапля совісті та офіцерської честі, вони знайдуть в собі сили доєднатися до бойових підрозділів.

Сьогодні хлопці на фронті потрібні, будь ласка, продемонструйте це на власному прикладі. Воювати з маленькими дітьми та їхніми родинами – це не те, за що сьогодні воює українська армія. Командир 475-го полку правильно сказав: ми воюємо не для того, щоб наші діти плакали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Неллі Іллівно, займіть своє місце. Шановні колеги, давайте домовимося, я просто упустив: тут стоїть доповідач, перепрошую в інших колег.

Дмитре Олександровичу, у вас ще є 2 хвилини. Разумков – з місця, потім Неллі доповість щодо тих питань, і голосуємо за законопроект. Я прошу народних депутатів зайняти робочі місця, за 3 хвилини голосуємо.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, ми проговорювали з вами та Неллі Іллівною, що якщо ставити поправки на голосування, ми можемо розбалансувати цей важливий законопроект. Тож я не наполягатиму на голосуванні, але хотів би сказати декілька слів стосовно переселенців.

У стінах парламенту було прийнято багато хороших, корисних законів, проте деякі з них й досі не підписані Президентом, про це сьогодні вже казали колеги. Зокрема, йдеться про компенсацію за втрачене майно на територіях, де наразі неможливо провести експертизу. Це також закони, які б мали створити додаткові пільгові умови для тих людей, які опинилися сьогодні в скрутних умовах, створити додаткові можливості для ведення бізнесу, створити додаткові преференції для тих українців, які втратили все, окрім віри в державу.

Тому прошу, щоб наступного разу в залі були присутні урядовці, зокрема, представники Міністерства фінансів, які переконуватимуть в необхідності підвищення тарифів на комунальні послуги – тієї комуналки, яку сплачують сьогодні в тилу як переселенці, так і не переселенці, і яку нараховують за ненадані послуги, як було з теплопостачанням в Києві. Коли розповідають, що ми маємо вводити додаткові податки, коли вони знову забиратимуть у переселенців допомогу і направлятимуть її на кешбек, щоб вони пам'ятали, що це не просто цифри, статистика, а долі живих людей, які обрали своє майбутнє в Україні. Не всі можуть і не всі хочуть їхати з цієї держави, і люди працюють на неї. Навіть ті переселенці, які не змогли закріпитися в Україні і виїжджають за кордон, повинні мати повагу влади, якої сьогодні, на жаль, немає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Неллі Яковлева, 2 хвилини на виступ, і після цього голосуємо. Будь ласка.

ЯКОВЛЄВА Н.І., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Добрий день. Шановні колеги! Хочу наголосити, що сьогодні ми розглядаємо не внесення змін до базового закону, а фактично нову редакцію закону про внутрішньо переміщених осіб. Оскільки чинна редакція була прийнята ще у 2014 році, то, безумовно, базовий закон станом на зараз не враховує викликів, пов'язаних із широкомасштабним вторгненням. Наголошую, що майже вся політика стосовно внутрішньо переміщених осіб зараз є фактично несистематизованою і здійснюється на основі підзаконних нормативно-правових актів. Це свідчить про те, що вимушені переселенці не можуть бути впевнені у завтрашньому дні. Проте переконана, внутрішньо переміщені особи заслуговують на достойне ставлення, і ми як орган законодавчої влади якраз можемо виразити це прийняттям нової редакції закону.

Також наголошую, що комітет двічі розглядав законопроект у цій редакції. Нова редакція, викладена фактично в семи поправках комітету, є достатньо виваженою, оскільки ми консультувалися і з Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України, і з громадськістю, і з профільними міністерствами і, власне, сформулювали її. Сьогодні у нас є унікальна можливість

розблокувати процес внесення змін до основного закону. Оскільки нашим комітетом була рекомендована нова редакція, відповідно розгляд усіх подальших змін станом на зараз є заблокованим. Наш комітет відкритий для подальшого розгляду змін до основного закону, оскільки це дасть можливість розблокувати питання внесення змін до вже оновленого закону стосовно внутрішньо переміщених осіб.

Прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти робочі місця і підготуватися до ухвалення рішення. Колеги, будь ласка, швидше займайте робочі місця і готуйтеся до ухвалення рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших законів України» ([№ 12301](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 307.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Прошу показати по фракціях і групах.

Шановні колеги, вітаю і прошу не розходитися.

Прошу керівників депутатських фракцій і груп підійти до мене на 1 хвилину з приводу розгляду наступного питання. А інших колег прошу залишатися на місцях. Дуже прошу голів депутатських фракцій і груп підійти до мене на 1 хвилину.

Шановні колеги, будь ласка, заходьте до залу. Відбулося засідання Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, і далі ми переходимо до розгляду законопроекту № 15359. Прошу народних депутатів зайняти робочі місця.

Отже, на ваш розгляд пропонується проект Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» ([№ 15359](#)). Відповідно до статей 50, 96, 101, 114 Регламенту Верховної Ради України до мене з листом звернулися уповноважені представники депутатських фракцій і груп (ось цей лист) щодо необхідності невідкладного розгляду цього проекту закону.

Президентом України було визначено цей законопроект як невідкладний. Уповноважені представники депутатських фракцій і груп у листі зазначили що не заперечують застосування процедури *ad hoc* для невідкладного розгляду законопроекту № 15359, тому переходимо до прийняття рішення (*Шум у залі*).

Ірина Володимирівна. Будь ласка, 1 хвилина.
Шановні колеги, займіть робочі місця, ми маємо проголосувати.
Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановний пане Голово! Шановні колеги! Зверніть увагу, коли ми розглядаємо такі важливі, делікатні, чутливі для країни питання як пантеон, новий орден, вважаю, питання дотримання норм Регламенту є необхідним і вкрай важливим.

Очевидно, ми усвідомлюємо відповідальність парламенту за розгляд і голосування таких питань. Звертаюся до Голови Верховної Ради України: у таких випадках треба дотримуватися норм Регламенту – дати можливість депутатам ознайомитися із законопроектом, особливо коли профільний комітет над ним рік працював, можливо, хтось захоче подати альтернативний законопроект.

Тому звертаю вашу увагу на дотримання норм Регламенту.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ірино Володимирівно!

Переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів зайняти робочі місця.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» (№ 15359). Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 266.

Рішення прийнято.

Дякую.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення строку внесення альтернативних законопроектів до проекту Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» (№ 15395) до початку розгляду питання та його розгляд на пленарному засіданні сьогодні. У цьому голосуванні також необхідно набрати 226 голосів. Колеги, прошу підтримати. Прошу голосувати.

«За» – 256.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про обговорення питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 240.

Рішення прийнято.

Отже, переходимо до розгляду питання. До слова для доповіді запрошується представник Президента України у Верховній Раді України Галина Олегівна Михайлюк.

Будь ласка, Галино Олегівно.

МИХАЙЛЮК Г.О., представник Президента України у Верховній Раді України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане Голово! Шановні колеги! У Конституції України закріплено стратегічний курс України до набуття повноправного членства у Європейському Союзі. На підтвердження незворотності європейського курсу Україна 28 лютого 2022 року, на п'ятий день повномасштабного вторгнення рф, подала заявку на вступ до Європейського Союзу.

Однак, широкомасштабна збройна агресія російської федерації завадила реалізації планів України на шляху до членства в ЄС і стала складним випробуванням на міцність та незалежність держави. Водночас протидія російській агресії згуртувала не лише українських громадян, а й міжнародних партнерів, які з перших днів війни засуджують військові дії рф та надають безпрецедентну допомогу українському народу.

За кожним успіхом стоять наші громадяни та воїни, які захищають безпеку й майбутнє України та всієї Європи, наближають своїми діями нас не лише до вступу, а й утверджують Україну як невід'ємну частину європейської спільноти. За кожним таким кроком – наші однопумці з інших країн, справжні друзі й союзники, які пліч-о-пліч стоять із нами, перевірені часом і боротьбою. Вони довели, що Україна і Європа – одне ціле. Саме тому для відзначення вагомого внеску всіх зазначених особистостей, які стоять з нами пліч-о-пліч, Президент України вніс до парламенту законопроект, який передбачає заснування особливої відзнаки, особливої нагороди – ордену Європи.

Президент України зазначив, що Україна цілком заслужила мати орден саме з такою назвою. Вона заслужила це своєю цілодобовою працею за життя Європи.

Колеги, схвалення парламентом даного законопроекту дасть змогу відзначати громадян України та іноземців за визначні особисті заслуги в підтримці стратегічного курсу України до Європейського Союзу, вагомий внесок, допомогу Україні, а також за посилення стійкості в захисті її незалежності та безпеки всієї Європи.

Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До слова для співдоповіді запрошується голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Олександр Миколайович Літвінов.

Будь ласка, Олександр Миколайовичу.

ЛІТВІНОВ О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 178, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Шановна президіє! Шановні колеги! Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на своєму засіданні

30 червня 2026 року розглянув проєкт Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» (№ 15359), поданий Президентом України Володимиром Олександровичем Зеленським і визначений ним як невідкладний для позачергового розгляду Верховною Радою України.

Законопроектом пропонується доповнити положення статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» новим абзацом, яким встановити новий орден України – орден Європи.

За наслідками розгляду комітет ухвалив таке рішення. Відповідно до частини третьої статті 93, частини третьої статті 101, частин першої та другої статті 114 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» (№ 15359), поданий Президентом України Володимиром Олександровичем Зеленським, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, скоротити строк внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду зазначеного питання та за наслідками розгляду в першому читанні прийняти його за основу та в цілому. У разі прийняття запропонувати Верховній Раді України доручити Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування під час підготовки закону для підпису Головою Верховної Ради України здійснити спільно з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України його техніко-юридичне доопрацювання.

Колеги, прошу підтримати зазначений законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу записатися на обговорення цього важливого законопроекту: два – за, два – проти.

Саврасов. Будь ласка.

САВРАСОВ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Миколі Княжицькому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микола Леонідович Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колеги, очевидно, фракція «Європейська солідарність» не проти відзначати тих, хто найбільше бореться і робить все для європейської інтеграції України.

Найбільше для цього роблять сьогодні наші воїни – захищають Україну та всю Європу. Безперечно, багато для нашої європейської інтеграції маємо робити й ми в цьому залі, уряд, а також Президент. А ми, щиро кажучи,

недопрацьовуємо. Наше завдання – щоб орден Європи не замінив нам реальну європейську інтеграцію. Учора я особисто був присутній у суді, де вкотре не було винесено рішення за позовом Петра Олексійовича Порошенка про зняття з нього санкцій. Про яку Європу може іти мова, якщо на лідера опозиційної політичної сили абсолютно безпідставно, незаконно, так би мовити превентивно накладають санкції, які обмежують політичну діяльність опозиції? Де тут Європа? Де Європа, якщо Порошенко навіть не може отримати закордонного паспорту? Йому відмовляють у ЦНАП, мотивуючи це листом від Держфінмоніторингу. Звичайно, до Європи далеко. На цьому шляху в нас дуже багато проблем.

Відносини із нашими сусідами потребують фахового підходу – без хайпу та внутрішнього піару. Ми повинні захищати власну гідність та цінності, але водночас розуміючи, що ми повинні мати підтримку серед найближчих сусідів. Європейська інтеграція України – це величезна відповідальність.

Друзі, закликаю, щоб голосування за цей орден не завадило глибокому аналізу наших помилок і нашої роботи задля того, щоб ми все-таки стали членами Європейського Союзу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Ковальчук, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

КОВАЛЬЧУК О.В. Прошу передати слово Шуляк Олені Олексіївні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олена Олексіївна Шуляк. Будь ласка.

ШУЛЯК О.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, протидія російській агресії згуртувала не лише громадян України, а й наших міжнародних партнерів, які з перших днів війни, засуджуючи військові дії російської федерації, надають безпрецедентну підтримку українському народу. Майбутнє нашої держави тісно пов'язане з Європейським Союзом.

15 червня 2026 року Європейський Союз та Україна розпочали переговори про вступ за кластером «Основи». Цей кластер є надзвичайно важливим, адже охоплює ключові цінності та принципи, на яких базується ЄС. Нам потрібно ще багато працювати, щоб Україна набула повноправного членства в Європейському Союзі. Враховуючи важливість для України євроінтеграційних процесів і для відзначення визначних особистих заслуг у підтримці стратегічного курсу держави щодо набуття повноправного членства в Європейському Союзі, вагомий внесок у допомогу Україні для посилення стійкості в захисті її незалежності та безпеки всієї Європи, зміцнення міжнародного співробітництва в інтересах демократії, миру й добросусідства, дружніх і всебічних відносин між народами, Президент

України цим законопроектом пропонує встановити орден Європи, яким нагороджуватимуться громадяни України, а також іноземці.

Колеги, прошу підтримати цей законопроект, щоб у нас була можливість мати таку нагороду, як орден Європи.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Батенко Тарас Іванович, група «Партія «За майбутнє».

Шановні колеги, запрошую долучатися до прийняття рішення. Зараз виступить Тарас Іванович, потім Михайло Михайлович Цимбалюк, і голосуємо (*Шум у залі*). Бачу, і Соломія. Будь ласка.

БАТЕНКО Т.І., *член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 123, Львівська область, самовисуванець).* Шановні колеги! Останнім часом ведеться дуже багато розмов про державні нагороди. Як ми розуміємо, орденська справа – процес нетривіальний, особливо коли йдеться про вручення або позбавлення відзнаки. Вона може суттєво впливати на наші міждержавні відносини, і це стосується не лише одного окремо взятого ордена.

Якщо говорити про контекст сьогодення голосування, орден Європи – це далеко не рядова нагорода. Ми повинні насамперед пам'ятати, що в умовах військової агресії, яку ми переживаємо, держава не повинна шкодувати грошей на нагородну систему України. Ми зобов'язані вчасно й достойно відзначати державними нагородами всіх героїв і військовослужбовців Збройних Сил України, не шкодуючи для цього грошей.

Щодо ордена Європи. Звичайно, ми підтримуємо цю хорошу ідею, але з урахуванням зауваження, яке я особисто озвучив на засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп. Ми наполягатимемо на другому читанні цього законопроекту. За своїм положенням орден Європи не може бути молодшим Ордена князя Ярослава Мудрого. Це питання поваги до самого Ярослава Мудрого, якого називають «тестем Європи» ще з тих часів, коли ідеї щодо об'єднаного континенту не було, а він вже був «тестем Європи».

Тому ми за те, щоб орденом Європи нагороджувати достойних людей в Європі, в Європейському Союзі, куди ми прагнемо. Водночас у положенні треба чітко виписати, що цей орден йде вслід за іншими орденами або за Орденом князя Ярослава Мудрого.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович просить передати слово Власенку Сергію Володимировичу. Після цього – Соломія Бобровська, і голосуємо. Прошу народних депутатів займати робочі місця.

ВЛАСЕНКО С.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ,*

політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую. Шановний пане Голово! Фракція «Батьківщина» як проєвропейська політична сила, звичайно, підтримуватиме ідею запровадження спеціальної нагороди, якою відзначатимуть людей, які допомагали Україні на шляху до європейської інтеграції. Однак за всієї поваги до рішення комітету, ми не можемо підтримати законопроект за основу і в цілому, оскільки переконані, що орден Європи не може бути вищим за військові нагороди, які отримують наші воїни, віддаючи своє життя за свободу, незалежність та європейський вектор розвитку України.

Звичайно, у нагородній системі України повинен існувати орден, яким нагороджуватимуть тих, хто допомагав Україні в євроінтеграції, але цей орден за статутом не повинен бути вищий, ніж військові нагороди, не лише Орден князя Ярослава Мудрого як, дійсно, один з найвищих українських нагород на сьогодні. Не може цивільний орден, який, за великим рахунком, є церемоніальним, стояти вище за військові нагороди, за які наші воїни платять кров'ю у битвах з російським агресором.

Тому фракція «Батьківщина» підготує до другого читання відповідні поправки, щоб ієрархія нагород в Україні була чіткою і цілком зрозумілою. Військові нагороди, за всієї поваги до європейських колег, до тих, хто нам допомагає на шляху до євроінтеграції, повинні стояти вище за орден Європи.

Ми підтримуємо в першому читанні цей законопроект, і під час підготовки його до другого читання внесемо поправки, про що я казав, враховуючи важливість європейської інтеграції та допомогу тих, хто нам на цьому шляху реально й серйозно допомагає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Соломія Бобровська, і після цього голосуємо.

БОБРОВСЬКА С.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Напевно, уперше з цієї трибуни я хочу подякувати Президенту України Володимирі Зеленському за відстоювання та захист гідності й національної пам'яті. Мені, мабуть, уперше не було соромно, тому що за той крайній місяць образ, звинувачень й порпання в могилах тих, хто відстоював цю країну, ми нарешті маємо власну і гідну позицію – захищаємо тих, хто стояв і загинув за те, щоб Збройні Сили сьогодні могли захищати і стати європейським щитом. Я вважаю, що насправді ми боремося, щоб бути не лише географічно присутніми на європейській мапі, а й політично, економічно та в безпековому вимірі. Я мрію і з величезним задоволенням хотіла б одного дня побачити наших друзів і союзників поляків як тих, хто буде нагороджений цим орденом. Тому що мудрість, повага, майбутнє та спільний ворог має переважити минуле й те, що відбулося століття тому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, обговорення питання завершено. Прошу підготуватися до голосування. Переходимо до ухвалення рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про державні нагороди України» ([№ 15359](#)) у першому читанні за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 274.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строку підготовки до другого читання. Будь ласка, давайте підтримаємо, щоб у День Української Державності ми могли проголосувати цей законопроект у цілому. Прошу підтримати. Голосуємо.

«За» – 266.

Рішення прийнято.

Прошу показати по фракціях і групах.

Дякую. Усе видно.

Шановні колеги, на ваш розгляд пропонується проект Закону «Про Український національний пантеон» ([№ 15360](#)).

Дмитро Олександрович Разумков – з процедури. Що у вас?

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, ми на 12 годину викликали Соболева, а вже 12 година 6 хвилин.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я розумію. Давайте ми проголосуємо, а потім запросимо пана Соболева. Добре? Він присутній. Давайте ми розглянемо цей законопроект. За всієї поваги, гадаю, пантеон важливіший за інші процедурні рішення.

Шановні колеги, відповідно до статей 50, 96, 101, 114 Регламенту Верховної Ради України до мене з листом звернулися уповноважені представники депутатських фракцій і груп щодо необхідності невідкладного розгляду парламентом цього проекту закону. Президентом України було визначено цей законопроект як невідкладний. Уповноважені представники депутатських фракцій і груп (також є лист, показую вам його) у листі зазначили щодо незаперечення стосовно застосування процедури *ad hoc* для невідкладного розгляду законопроекту № 15360, тому переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про включення проекту Закону «Про Український національний пантеон» (№ 15360) до порядку денного сесії.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 279.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення строку внесення альтернативних законопроектів до проекту Закону «Про Український національний пантеон» (№ 15360) до початку розгляду питання та його розгляд на пленарному засіданні сьогодні. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 227.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питання. До слова для доповіді запрошується представник Президента України у Верховній Раді України Галина Олегівна Михайлюк.

Будь ласка, Галино Олегівно.

МИХАЙЛЮК Г.О. Колеги, створення Українського національного пантеону є одним з ключових завдань, яке покликане об'єднати суспільство навколо історичної пам'яті, цінностей та боротьби за незалежність. Сьогодні Україна у своїй новітній історії переживає найважче завдання – це війна за незалежність. Вона принесла нам болючі втрати, водночас продемонструвала силу українського народу, його згуртованість, готовність захищати свою державу, свободу та право на власне майбутнє. Саме тому питання національної пам'яті набуває особливого значення.

Метою прийняття даного законопроекту є подальше законодавче врегулювання питань формування та реалізації державної політики національної пам'яті, створення належних умов для гідного вшанування найвидатніших діячів української історії, культури, науки, державотворення та визвольної боротьби. Український національний пантеон має стати загальнонаціональним місцем пам'яті та пошани тих, хто своєю працею, талантом та жертівністю творив Україну.

Даний законопроект покликаний заснувати Український національний пантеон як меморіальний простір українського народу, визначити правові засади його створення, облаштування, проведення архітектурного конкурсу та механізми управління, встановити порядок і критерії вшанування видатних українців, а також визначити випадки, за яких таке вшанування не допускається.

Колеги, від імені Президента України прошу підтримати дану ініціативу та прийняти даний законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До слова запрошується голова Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Русланович Потураєв.

Будь ласка, Микито Руслановичу.

ПОТУРАЄВ М.Р., голова Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Насамперед вітаю вас з тим, що зараз у нас з'явився історичний шанс, з одного боку, поставити крапку, а з іншого боку, розпочати новий в історії України етап увіковічення української національної пам'яті. Ідея створення Українського національного пантеону народилася фактично разом із незалежною Україною. Проте насправді, на жаль, після радянської окупації, ми, українці, погано знали власну історію. Нами маніпулювали, і це давалося взнаки. На жаль, суспільство не було об'єднаним, лише російські бомби й ракети, які посипалися на наші голови, довели всім українцям, хто наш справжній друг, хто ворог, а хто наші справжні герої.

Отже, колеги, сьогодні ми зможемо розпочати процес, який не буде швидким, не буде так, що завтра все відбудеться. Для цього потрібно багато часу. Проте в результаті ми отримаємо місце концентрації національної пам'яті України – від Русі до сьогодення. Це буде місце, де наші діти, онуки і, переконаний, онуки наших онуків бачитимуть історію України в найвидатніших синах і доньках української землі.

Я від імені комітету звертаюся до всіх з проханням підтримати ініціативу Президента і проголосувати сьогодні даний законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу представників депутатських фракцій і груп записатися для обговорення цього проекту закону: два – за, два – проти.

Максим Саврасов, фракція «Європейська солідарність». Пане Максиме, ви передаєте слово В'ятровичу?

В'ятрович Володимир Михайлович. Будь ласка.

САВРАСОВ М.В. Так, прошу передати слово В'ятровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Володимир Михайлович В'ятрович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Цей законопроект, над яким не один місяць працювали історики, фахівці з меморіалізації, представники законодавчої та виконавчої влади, увінчує тривалий шлях від виголошення ідеї пантеону, її підтримки на державному рівні, формування концептуального бачення до, нарешті, чіткого законодавчого врегулювання.

Сьогодні, підтримуючи внесений Президентом Зеленським законопроект, ми маємо згадати людей, які готували і наближали таке рішення: колишнього

Президента України Віктора Ющенка, який заклав у суспільстві розуміння важливості вшанування найвидатніших українців всіх часів у національному пантеоні; Верховну Раду України восьмого скликання, яка у 2015 році ухвалила постанову про створення у центральній частині столиці України місті-герої Києві Українського національного пантеону; колишнього Президента України Петра Порошенка, який того самого року видав указ щодо підготовки та створення пантеону; працівників Українського інституту національної пам'яті, які розробили концепцію і окреслили ключові параметри бачення майбутнього пантеону; Верховну Раду України дев'ятого скликання, яка внесла положення про пантеон до Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу».

Відповідно до проєкту закону пантеон стане національним місцем пам'яті, меморіальним комплексом, розміщеним у столиці України. Тут вшанують кілька десятків найвидатніших борців за Україну, творців нашої нації та держави за понад тисячолітню історію – від Русі до сьогодення. Пантеон будуватимуть за результатами всеукраїнського або міжнародного конкурсів.

Усупереч поширеним фейкам проєкт не містить жодного прізвища, але передбачає чіткі критерії вшанування. Зокрема, це видатні руські князі, козацькі гетьмани, глави Української держави, головнокомандувачі, діячі науки й культури світового рівня.

Проєкт передбачає чітку процедуру видачі конкретних персоналій для перепоховання у пантеоні.

По-перше, після смерті особи має минути 20 років, а її постать має відповідати визначеним критеріям. По-друге, кандидатури розглядатиме колегіальний орган при пантеоні. По-третє, кожну кандидатуру Верховна Рада узгоджуватиме й затверджуватиме окремим законом.

Така серйозна процедура...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Володимире Михайловичу!

Олександр Павлович Федієнко, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ФЕДІЄНКО О.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово пані Євгенії Кравчук.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Євгенія Кравчук. Будь ласка.

КРАВЧУК Є.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Колеги, у День Конституції України Президент України вніс законопроект про

національний пантеон, що дуже важливо. Сподіваємося, до Дня Української Державності він стане законом. Поясню, чому.

Перш ніж перейти до суті, хочу нагадати: Французькому пантеону – 230 років, Вестмінстерське абатство століттями слугує місцем національної пам'яті Великої Британії. Подібні меморіали пам'яті є в багатьох країнах світу. Щойно українці захотіли мати щось подібне, одразу спалахнула дискусія: чи маємо право, чи варто, чи на часі. Можливо, потрібно ще почекати?

Ні, чекати більше не треба. Як казали попередні спікери, ця ідея й так обговорювалася понад 20 років за каденцій багатьох президентів. Дякуємо всім, хто до цього долучався, зокрема депутатам попередніх скликань, колегам з комітету, представникам усіх фракцій.

Щодо суті законопроекту. Пантеон буде створено в Києві, і це буде виключно державна власність. Це простір, де держава і суспільство зможуть гідно вшанувати тих, хто зробив винятковий внесок у творення України: державників, військових, а також, наголошую, діячів науки, культури, освіти, мистецтва. Багато десятиліть нам нав'язували чужих героїв. Даний законопроект про те, щоб ми нарешті визначили: хто виборював нашу свободу, будував українську державу, кого ми вважаємо своїм.

Насамкінець дякую Президенту України Володимиру Зеленському за політичне лідерство в цьому процесі, і прошу підтримати цей законопроект за основу і в цілому.

Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава! Дякую.

Сергій Ярославович Рудик, група «Партія «За майбутнє». Будь ласка.

РУДИК С.Я., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 198, Черкаська область, самовисуванець). Шановні українці! Російсько-українська війна остаточно розвіяла міфи для всього українського народу, хто для нас є героєм, а хто – ворогом. Так, дійсно, багато років нам втирали, що комуністи, пацифісти, антиукраїнці, українофоби – наші герої. Однак дякувати Богу, люди вже інакше ставляться до цього.

Згадайте, 20 років тому поруч з Меморіалом жертв Голодомору стояли пам'ятники Косіору, Чубарю та Петровському – людям, які особисто відправляли українців на голодну смерть, а люди це толерували: хтось не знав, а хтось не хотів знати. Я особисто ось цими руками завалив три пам'ятника, доклав максимум зусиль, щоб ми ходили по вулиці Мазепи, а не Січневого повстання, зробив усе, щоб з'явилася вулиця Петлюри, а не Комінтерну, як була до цього, щоб була вулиця Георгія Гонгадзе, а не Радянської України.

Пантеон – це вірно, Пантеон – це правильно, Пантеон – це важливо для тих українських героїв, які виборювали свободу від княжих часів й до сьогодення.

Де похований Богдан Хмельницький? Кажуть, у Суботові, але не факт. А де спочиває Іван Мазепа? Офіційно – у Галаці, але також не факт. А де могила Пилипа Орлика? Багато наших героїв і досі невідомо, де поховані, а вони мають бути тут – в українському пантеоні. Нехай наші вороги вмиваються сльозами і харкають кров'ю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павленко Олексій Юрійович, і після цього ще виступить Іван Іванович Крулько. Бачу, я всім надам. Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О., *член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановні колеги! Десятиліття тривала дискусія чи потрібен Україні національний пантеон. Ми підтримуємо рішення Президента України про внесення відповідного законопроекту і завершення цієї дискусії. Так, національному пантеону в Україні бути.

Пантеон – це не лише усипальниця видатних державників та місце вшанування найвеличніших представників української нації, він має стати потужним чинником національної ідеї та державного самоствердження, символом державності, місцем вшанування тих, хто присвятив життя Україні, прославив її у мистецтві, науці, віддав своє життя в бою за неї, відобразити спадковість української історії від часів Київської Русі до сьогодення, стати місцем, яке об'єднує живих, де кожен українець буде відчувати гордість за свою країну, причетність до історії великого народу.

Ми підтримаємо даний законопроект за основу і в цілому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, залишилися виступи Крулька Івана Іванович, Юрчишина, Гузя та Юрченка. Хто виступатиме? Секунду, не Гузь. Гузь не може, тому що від вас виступав Рудик. Друзі, розберіться в групі, я вас прошу.

Отже, виступатимуть: Крулько, Юрчишин, Бакунець і Юрченко.

КРУЛЬКО І.І. Фракція «Батьківщина». Уявіть державу, у якій майже всі батьки нації поховані за кордоном. Це не випадковість, а наслідок століть окупації, репресій, політичних убивств і вимушеної еміграції. Москва не лише вбивала українських героїв, вона прагнула зробити так, щоб їхні тіла були поховані якомога далі за межами України. Національний пантеон потрібний не мертвим, а живим, бо нація стає справді зрілою, коли її нащадки мають місце, де можуть вклонитися тим, хто боровся за свободу і незалежність. Пантеон український героїв – це не проти когось, це заради нашої історичної пам'яті, її відновлення. Україна століттями втрачала своїх героїв, настав час повертати їх додому.

Фракція «Батьківщина» голосуватиме за цей проєкт закону за основу і в цілому. Ми вважаємо, що це справедливо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Далі Юрчишин, після цього Бакунець, потім Юрченко і Гузь попросив виступити з процедури перед голосуванням. Будь ласка.

ЮРЧИШИН Я.Р., голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). «Більше ніхто й ніколи не буде диктувати українцям, яких героїв шанувати, які свята відзначати чи яку історію вивчати». Це слова одного з керівників робочої групи Кирила Буданова, які чітко описують, за що і чому ми сьогодні повинні проголосувати. Ми маємо продемонструвати максимальну єдність, бо лише так покажемо свою найбільшу силу.

Дякую всім, хто долучився до розробки цього законопроекту. Особлива подяка Президенту за лідерство та внесення документа, над яким спільно працювали представники майже всіх політичних сил парламенту, бо нам вчергове треба демонструвати єдність. Ми непереможні, коли об'єднані.

Голосуємо за створення єдиного Українського національного пантеону і втілюємо наші сьогоднішні рішення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Павло Андрійович Бакунець, група «Довіра». Потім – Олександр Миколайович Юрченко. Будь ласка.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановний пане Голово! Шановні народні обранці! Сьогодні перед вами стоїть надзвичайно важливе питання, прийняття рішення щодо якого є вагомим для всієї української нації, ніж десятки економічних рішень, які ви розглядаєте щодня. Я, Павло Бакунець, та всі члени групи «Довіра» підтримуємо в цілому цей надважливий проєкт Закону «Про Український національний пантеон», бо йдеться про національну пам'ять, про вшанування тих українців, завдяки яким ви можете бути в цьому залі, в українській державі, які в різні часи поклали своє життя на п'єдестал нашої державності.

Закликаю всіх об'єднатися і проголосувати цей важливий законопроект в цілому. Також звертаюся до уряду з вимогою, щоб він не був лише декларативним, аби були зроблені реальні кроки, щоб уся Україна, зокрема молодь, знала своїх героїв.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович. Будь ласка.

ЮРЧЕНКО О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий

округ № 211, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Українська мова, ідентичність, традиції і, найголовніше, наша історія – це запоруки міцного фундаменту для майбутніх поколінь. Тому формування чіткої державницької політики національної пам'яті є нашим обов'язком. Нація повинна знати і поважати свої історичні постаті.

Створення Українського національного пантеону дозволить об'єднати символи нашої звитяги в єдиному сакральному місці. Ця законодавча ініціатива дає можливість створити такий бар'єр, за допомогою якого там не буде місця тим, хто не дав гідного внеску в українське державотворення, і такі умови, які повинні бути для тих, кого ми передаємо наступним поколінням. Ця ініціатива об'єднає суспільство і дасть можливість...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, Гузь – з процедури, і голосуємо.

Ігор Гузь. Тільки з процедури, будь ласка.

ГУЗЬ І.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 19, Волинська область, самовисуванець). Дякую. Руслане Олексійовичу, хочу зазначити, що під вашим керівництвом цей законопроект розглядається достатньо швидко і оперативно. Водночас хочу наголосити, щоб у цьому залі прозвучало, що десятки тисяч українців, які воювали в Українській повстанській армії, були членами Організації українських націоналістів і боролися за українську самостійну соборну державу, мріяли, щоб їхні провідники, у тому числі Євген Коновалець, Степан Бандера, Роман Шухевич, Ярослав Стецько, обов'язково були захоронені чи перезахоронені в цьому Пантеоні. Пам'ятати про тих людей, які боролися і гинули за українську самостійну соборну державу, – це наш священний обов'язок.

Слава ОУН! Слава УПА! Слава Україні! (Оплески).

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, для заключного виступу на трибуну запрошується один із авторів цієї ініціативи – Голова Верховної Ради України Руслан Олексійович Стефанчук.

СТЕФАНЧУК Р.О., Голова Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Я рідко користуюся правом головуючого підсумовувати розгляд законопроектів, яке не має обмеження в часі. Сьогодні це, мабуть, той специфічний момент, коли я скористаюся своїм правом.

Шановні колеги, дорогі друзі! Сьогодні визначний день, тому моє звернення до кожного з вас є важливим і особистим. Сьогодні я проситиму вас,

як не просив, мабуть, ніколи, тому що є такі рішення, які визначають сьогодення, а також майбутнє, а є такі, які формують історію, зокрема Української держави. Саме зараз ми стоїмо перед прийняттям такого рішення.

Сьогодні дуже багато дякували усім попереднім поколінням, які наближали прийняття цього законодавчого акта, а я хочу подякувати Президенту України Володимирі Зеленському, що він знайшов сили і вніс до Верховної Ради ініціативу, яку ми сьогодні з вами розглядаємо і, переконаний, приймемо (*Оплески*). Тому що саме сьогодні ми, Верховна Рада України дев'ятого скликання, приймемо історичне рішення, започаткувавши законодавчі засади для унікального місця української державності, так би мовити, пупа української державності, де будуть знаходити свій останній спочинок, прихисток і пошану найкращі сини й дочки української держави та народу. Ім'я цьому місцю – Український національний пантеон.

Шановні колеги, щоразу ми починаємо засідання з Державного Гімну України: «Ще не вмерла України і слава, і воля». Так ось, Український національний пантеон – це місце, де завжди буде жити і слава, і воля України, це місце нашої непереборної сили і щирої вдячності всім, хто творив Україну, захищав її і віддав найцінніше, що є у людини – своє життя, це місце, де ми як гідний народ, як народ-воїн маємо можливість схилити голову перед своїми героями, це місце, яке завжди нагадуватиме всім наступним поколінням: свобода ніколи не є подарунком, вона завжди виборюється кров'ю і потом кожного з нас.

Сьогодні, коли Україна платить найвищу ціну за право бути незалежною державою, наш обов'язок – подбати, щоб кожен і кожна, хто присвятив життя, душу й тіло Україні, були гідно вшановані.

Шановні колеги, ми ухвалюємо цей законопроект не заради минулого, а заради майбутнього України. Тож прохання не лише моє, думаю, це вимога совісті кожного з нас, це вимога нашої внутрішньої гідності. Чуєте? Наші герої повертаються додому. І тут, у нашому домі, на них чекають, їх шанують і вони будуть захищені.

І на останок. Скільки разів в цьому залі звучало славетне «Слава Україні!» і ми всі відповідали «Героям слава!» Так ось, давайте сьогоднішнім голосуванням доведемо, щоб слава українським героям, про яку ми говоримо, була не лише у словах на відповідь «Слава Україні!». Нехай вона буде увіковічена прийняттям рішення українського парламенту – Верховної Ради України дев'ятого скликання.

Дякую.

Слава Україні! (*Оплески*).

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до ухвалення рішення. Обговорення питання завершено, тому прошу народних депутатів зайняти робочі місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про Український національний пантеон» (№ 15360) у першому читанні за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 290.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, якщо не заперечуєте, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про Український національний пантеон» ([№ 15360](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 287.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Вітаю, колеги! (*Оплески*).

Олександр Сергійовичу, будь ласка.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, пропоную доручити Голові Верховної Ради України невідкладно підписати прийнятий щойно закон (проект № 15360) та негайно направити його Президентові України на підпис. Ставлю цю пропозицію на голосування. Прошу голосувати.

«За» – 282.

Рішення прийнято.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, Верховна Рада України 30 червня 2026 року відповідно до частини третьої статті 6, частини другої статті 34 Регламенту Верховної Ради України прийняла рішення про запрошення на пленарне засідання міністра економіки, довкілля та сільського господарства України Олексія Дмитровича Соболева для надання інформації.

На трибуну Верховної Ради України для виступу запрошується міністр економіки, довкілля та сільського господарства України Олексій Дмитрович Соболев.

Олексію Дмитровичу, прошу звернути увагу на ті питання, щодо яких вас просили надати інформацію.

Будь ласка, 5 хвилин.

СОБОЛЕВ О.Д., міністр економіки, довкілля та сільського господарства України. Шановні колеги народні депутати! Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства усвідомлює усю критичну необхідність підтримки бізнесу, який на сьогодні працює в надзвичайно складних умовах. Бронювання постійно перебуває в фокусі уваги уряду. Важливо, що бронювання має забезпечити виважений і справедливий підхід та врахувати при цьому потреби Збройних Сил в людському ресурсі.

Як зараз працює система бронювання? Механізм бронювання базується на наданні підприємству статусу критично важливого. Для отримання цього статусу підприємство має відповідати не менш ніж трьом критеріям, два із яких є обов'язковими: рівень середньої заробітної плати має становити 26 тисяч гривень, а для підприємств на прифронтових територіях – не нижче 21 тисячі 600 гривень, і відсутність податкової заборгованості, третій критерій підприємство обирає самостійно – це може бути базовий критерій, визначений постановою Кабінету Міністрів (обсяг сплачених податків понад 1,5 мільйона гривень на рік або річна валютна виручка обсягом у понад 32 мільйони євро тощо), або галузевий чи регіональний критерій, що встановлюються ЦОВВ та ОВА. Наприклад, в Міністерстві соціальної політики, сім'ї та єдності є критерій для виробників протезів, у Міністерстві економіки, довкілля та сільського господарства одним із критеріїв для великих важливих компаній є велика середня зарплата, але це із додаткових критеріїв, усього таких критеріїв понад кілька сотень.

Динаміка бронювання. За останній рік ми фіксуємо стійку та суттєву тенденцію до зростання загальної кількості заброньованих в усіх секторах економіки. Приріст за останні 12 місяців становить понад 300 тисяч осіб, додатково 9 тисяч підприємств отримали статус критичних, більша частина цього приросту припадає на прифронтові регіони. З осені, коли уряд впровадив додаткову квоту для прифронтових у 100 відсотків, кількість заброньованих там підвищилася до 100 тисяч осіб. Активне зростання кількості заброньованих спостерігається в останні місяці за такими галузями, як переробна промисловість, будівництво та транспорт. Наголошую, критично важливі підприємства сьогодні генерують 60 відсотків надходжень до бізнесу.

Чому назріли зміни? Востаннє підходи до бронювання системно переглядалися понад 1,5 року тому, в грудні 2024 року, що за умов повномасштабної війни надзвичайно тривалий період. Зважаючи на суттєве зростання кількості заброньованих, яке я щойно навів, і потреби Збройних Сил в людському ресурсі, перегляд критеріїв є справедливим і своєчасним кроком. Для цього в червні Кабінет Міністрів України прийняв відповідну постанову. Основних змін три: зміна зарплатного критерію, оновлення секторальних критеріїв, зміна обрахунку квоти суміжників.

Щодо зарплати. За цей рік суттєво зросла середня зарплата в країні. Саме тому оновлено зарплатний критерій для бронювання до рівня трьох мінімальних заробітних плат – 25 тисяч 900 гривень. При цьому ми не підвищували цю вимогу для прифронтових, там так і лишається на рівні 21 тисяча 600 гривень.

Стосовно оновлення критеріїв. Відповідно до рішення уряду усі державні органи мають переглянути власні галузеві та регіональні критерії визначення критичних підприємств. Станом на сьогодні всі відповідальні міністерства заюстували свої критерії, вже опубліковано 15 таких наказів, решта будуть опубліковані до кінця цього тижня. Мета оновлення критеріїв – отримання підприємством статусу критичного лише в тому разі, якщо його робота дійсно важлива для економіки або оборони. Кількісні пороги показників підвищено, зв'язки критеріїв зі сферами оборони та критичної інфраструктури посилено.

Наприклад, раніше одним із критеріїв Мінсоцполітики для виробників протезів для отримання статусу критичності було забезпечення за держпрограмою не менше 50 осіб протезами на рік, за новими критеріями – не менше 300 осіб. За попередніми розрахунками оновлення галузевих і регіональних критеріїв стосується приблизно 20 відсотків підприємств. Саме щодо цих підприємств державні органи, які затвердили змінені критерії, мають переглянути ухвалені рішення. Такі підприємства будуть поінформовані цього тижня про необхідність подання пакета документів для визначення критичності за новими критеріями. Для переважної більшості підприємств, чий галузевий або регіональний критерій залишався без змін, уряд запроваджує спрощений порядок: підтвердження відбувається на підставі довідки про середню заробітну плату працівників за останній місяць та податкового розрахунку, тобто лише два документи, які треба подати до 10 серпня. Ми впевнені, що бізнес може це зробити.

Окремо хочу зупинитися на питанні працівників-суміжників. Раніше такі працівники могли враховуватися в квоті бронювання одночасно на кількох підприємствах. Це створило можливість для маніпулювання лімітами і збільшення квоти, з якої вираховувалось 50 відсотків на бронювання. Ми прибрали цю можливість, бо це було несправедливо. Тепер такий працівник враховується в квоті лише за тим місцем роботи, за яким строк трудових відносин є найбільшим. Бізнес був повідомлений про цю зміну ще на початку червня, тож підприємства заздалегідь знали, які саме працівники у них оформлені за сумісництвом, мали час підготуватися. Підприємствам, у яких після зміни правил обліку квота бронювання перевищена, надсилається відповідне повідомлення, і вони мають протягом наступного тижня привести кількість заброньованих у відповідність із новою квотою. Наразі механізм бронювання в цілому забезпечує збалансований підхід, який враховує...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Займіть своє місце.

Вельмишановні колеги, на 13 годину ми викликали Миколу Миколайовича Короленка. Ми можемо його зараз заслухати? Що-що? Друзі, статтею 6 Регламенту запитання не передбачені. Ще раз кажу, вносьте зміни, будемо тоді слухати.

Дмитре Олександровичу, що у вас з процедури? Потім з процедури ще Василь Іванович Мокан.

Будь ласка, Дмитре Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Думаю, спочатку – Василь Іванович, бо він раніше підняв руку, а потім – я.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Василю Івановичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Пане міністре, не йдіть, почекайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василю Івановичу, що у вас з процедури? Тільки з процедури, будь ласка.

МОКАН В.І., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Руслане Олексійовичу, з приводу виступу і запрошення посадових осіб. Є законопроект [№ 14224](#), який передбачає внесення змін до Регламенту щодо забезпечення інформування Верховної Ради України про діяльність державних органів та посадових осіб, щоб, окрім виступу запрошеної посадової особи, відводився час на запитання від депутатських фракцій і груп та народних депутатів та відповіді на них. Ці зміни вносять запрошення і виступи посадових осіб, які озвучують дуже резонансну інформацію.

У мене прохання: поставте цю пропозицію на голосування, можливо, від вашого імені, щоб такий законопроект був розглянутий регламентним комітетом, тим більше, він був зареєстрований ще минулого року. Ці зміни до Регламенту дадуть можливість не просто унормувати виступи запрошених та надання відповідей на запитання депутатів, а й зробити їх набагато ефективнішими та інформативнішими для українського суспільства.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василю Івановичу.

Коротко поінформую. Буквально на останньому засіданні Погоджувальної ради ми підняли це питання. У нас працює відповідна робоча група щодо змін до Регламенту, яку очолює Олександр Сергійович, і це питання теж обговорювалося серед інших. Дякую.

Дмитре Олександровичу, ви теж з процедури? Будь ласка. Потім – Олексій Юрійович з процедури.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, нехай повернуть міністра. Ми не будемо його ображати. Питання до нього або до суспільства.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Питання – неможливо. Давайте до суспільства.

РАЗУМКОВ Д.О. А це процедурне.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Втік, тому питання, мабуть, не до міністра. Бізнес для Мінекономіки – не критично, а телемарафон «Єдині новини» – критично, «Тисячovesна» – критично, видання Офісу Президента, Верховної Ради України, інші – критично. Це з процедури, але їм зробити б іншу процедуру.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Олександровичу.

Прошу запросити народних депутатів до залу, бо далі в нас питання санкційного пакета. Потім ми запросимо Миколу Миколайовича Короленка, і продовжимо нашу роботу.

Кучеренко Олексій Юрійович – з процедури. Тільки з процедури, будь ласка.

КУЧЕРЕНКО О.Ю., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Дякую. Фракція «Батьківщина». Тільки з процедури. Шановний пане Голово, я теж вважаю, що мати на трибуні цілого міністра, який відповідає за всю економіку, і не мати можливості поставити йому запитання, це якесь неподобство. Знаєте, чому я дуже переймаюся? Вся країна обурена тим, що відбулося навколо НАЕК «Енергоатом». Оцей доблесний міністр мав нам сформував в результаті конкурсу новий склад наглядової ради, яка мала б навести там порядок. Бо навіть наші колеги-антикорупціонери намагаються дослідити і не можуть зрозуміти, що там відбувається. Уже в новій наглядовій раді два іноземці звільнилися, і знову у нас немає наглядової ради в НАЕК «Енергоатом». Уявляєте, наскільки це небезпечно для енергобезпеки країни.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексію Юрійовичу, що у вас з процедури?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я вважаю, тут мають стояти міністри і прем'єри і відповідати на всі запитання депутатів. Це з процедури.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексію Юрійовичу, запрошую вас на «годину запитань до Уряду» як парламентської форми контролю за урядом, яка, як завжди, відбудеться у п'ятницю о 10 годині. Там будуть і запитання, і відповіді, які сподобаються або не сподобаються. Буду радий бачити всіх, тому що дуже рідко бачу багато бажаючих скористатися своїм парламентським правом спілкування з точки зору парламентського контролю.

Дякую, колеги.

Переходимо до наступного питання. Є вже підполковник Микола Миколайович Короленко? Є. Дуже добре.

Шановні народні депутати, 30 червня 2026 року Верховною Радою України відповідно до частини третьої статті 6, частини другої статті 34 Регламенту Верховної Ради було прийнято рішення щодо запрошення на пленарне засідання начальника Покровсько-Тернівського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки підполковника Миколи Миколайовича Короленка для надання інформації з тих питань, які тут слухалися.

Запрошую на трибуну Верховної Ради України начальника Покровсько-Тернівського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки підполковника Миколу Миколайовича Короленка для виступу до 5 хвилин.

Будь ласка, Миколо Миколайовичу, до 5 хвилин. Постарайтеся вкластися в цей час, доповідаючи ті питання, з яких вас викликали.

КОРОЛЕНКО М.М., *начальник Покровсько-Тернівського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки.* Добрий день, шановний Голово, шановні народні депутати! Зазначаю, у своїй роботі Покровсько-Тернівський ТЦК та СП керується виключно Конституцією України, законами України, постановами Кабінету Міністрів та іншими нормативно-правовими актами. З огляду на це, хочу повідомити, що військовозобов'язаний Бронів Кирило Геннадійович дійсно перебуває на військовому обліку у Покровсько-Тернівському ТЦК.

19 червня до Покровсько-Тернівського ТЦК в місті Кривому Розі через систему центру надання адміністративних послуг надійшла заява від Броніва Кирила Геннадійовича, 1992 року народження, щодо оформлення відстрочки від призову під час мобілізації згідно з пунктом 4 статті 23 Закону «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Наголошую, пунктом 4 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» встановлено, що не підлягають призову на військову службу під час мобілізації жінки та чоловіки, які мають дитину віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання в місцях позбавлення волі, а також коли особа (наголошую!) самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду.

Зауважую, громадянин Бронів Кирило Геннадійович надав документи на відстрочку саме з підстав самостійного виховання та утримання дитини.

Додатком 5 до Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації на особливий період, затвердженим постановою Кабінету Міністрів № 560, встановлено перелік документів, які подаються через відділення ЦНАП до відповідних районних ТЦК, де особа перебуває на військовому обліку. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів № 560, пункту 4 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» є рішення суду щодо встановлення факту самостійного утримання та виховання дитини.

Отже, Броновим Кирилом Геннадійовичем на підтвердження факту самостійного виховання та утримання було надано копію рішення Саксаганського районного у місті Кривому Розі суду від 3 липня 2025 року. Згідно з цим рішенням було встановлено такі обставини.

Перше. Розірвання шлюбу.

Друге. Після розірвання шлюбу залишити Марині Юріївні прізвище Бронева.

Третє. Визначити місце проживання малолітньої дитини Брової Віолетти Кирилівни разом з батьком.

Однак, наголошую, рішення Саксаганського районного у місті Кривому Розі суду від 3 липня 2025 року не встановлено факту самостійного виховання та утримання дитини, що визначається пунктом 4 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Відповідно Комісія для розгляду питань надання військовозобов'язаним відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на особливий період при Покровсько-Тернівському ТЦК та СП у місті Кривому Розі розглянула заяву. Зазначу, що відстрочка не надається відповідним начальником ТЦК, а це питання розглядається виключно комісією, сформованою при військовій адміністрації міста Кривого Рогу.

Щодо відмови надання відстрочки. Наголошую, статтею 141 Сімейного кодексу України встановлено, що батьки мають рівні обов'язки щодо виховання та утримання дітей, незалежно від того, чи перебувають вони у шлюбі між собою, чи розлучені.

Відповідно до статті 150 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний та моральний розвиток. Отже, те, що шлюб між подружжям розірвано, не встановлює факту, що військовозобов'язаний самостійно виховує їх спільну дитину.

Хотів би ще наголосити, що під час перевірки документів, наданих відповідною особою, виявлені ознаки підробки: копію судового рішення сфальсифіковано, документ, поданий військовозобов'язаним, відрізняється від документа, оприлюдненого в офіційному реєстрі судових рішень. Тому даному громадянину було відмовлено в наданні права на відстрочку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за інформацію та участь у пленарному засіданні.

Дмитро Олександрович Разумков – з процедури. Я запрошую народних депутатів до залу.

Будь ласка, Дмитре Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Пане Короленку, у мене до вас... Поверніться сюди, будь ласка, пане Короленку, в мене до вас три запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитре Олександровичу...

РАЗУМКОВ Д.О. Перше. Процедурне. Чи йому не соромно?

Друге. Його тецекашників на фронті було лише 38,5 відсотка. Чи не хоче написати, там папірці лежать, рапорт і разом з іншими 60-ма відсотками відправитись на фронт. Вперед! І не розповідайте, що можна, а що не можна, ви «беспрєдєл» творите в державі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, зберігайте спокій.
Шановні народні депутати, запрошую до залу, і ми рухаємось далі.
Олексій Олексійович Гончаренко – з процедури. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую. Шановні колеги, в мене дві пропозиції з процедури.

Перша. Ми почули велику і довгу розповідь про те, як ТЦК керується законом, що всім одразу стало смішно, а по-факту не почули головного, що батька дитини відпустили для оформлення документів. Саме це ми хотіли почути. Кінця історії немає: що далі збирається робити ТЦК, що буде відбуватися в подальшому.

Тому в мене буде перша пропозиція: запросити цього підполковника через 5 хвилин, нехай додоповість нам, що він конкретно зробить, а не те, що він собі щось сказав і пішов, та попередити його, що в нього є лише 5 хвилин, щоб сказати по суті.

Друга пропозиція: доручити Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки виправити помилку в законі, яка дозволяє мобілізувати батька-одинака.

Пропоную обидві пропозиції поставити на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування першу пропозицію народного депутата Гончаренка так, як вона прозвучала. Прошу голосувати.

«За» – 131.

Рішення не прийнято.

Ставлю на голосування другу пропозицію Олексія Олексійовича. Прошу голосувати.

«За» – 124.

Рішення не прийнято.

Крейденко – з процедури. Будь ласка. Потім – Разумков і Неклюдов.

КРЕЙДЕНКО В.В. Шановний головуєчий! Шановні колеги! Вчора знову сталася страшна ДТП за участі п'яти автомобілів. Одна людина загинула, двоє у лікарні. Тому прошу поставити на голосування пропозицію про доручення Комітету з питань правоохоронної діяльності невідкладно розглянути мій законопроект [№ 14133](#) про те, щоб системні порушники щодня не порушували правила дорожнього руху і ми мали реальний механізм, як з ними боротися.

Прошу підтримати цю пропозицію, бо це безпека наших людей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все зрозуміло. Але для цього треба 226 голосів. Ви розумієте, так?

КРЕЙДЕНКО В.В. Доручити комітету розглянути законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це не процедурне рішення, треба 226 голосів. Але я поставлю.

Ставлю на голосування пропозицію в тій редакції, як вона була озвучена. Прошу голосувати.

«За» – 92.

Рішення не прийнято.

Дмитро Олександрович Разумков. Потім – Неклюдов і Соломія, так?

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, на жаль, ми перетворюємо парламент на цирк. Коли звертається народний депутат, Голова Верховної Ради, інші народні депутати до воєнкома, а він розвертається «п'ятою точкою» і йде із залу, бо йому просто на все плювати, такої неповаги до парламенту ще не було. Зараз пролунала дійсно слухна пропозиція: нехай повернеться і ще раз розкаже, але не «по бумажці», що йому намалювали в його апараті, а від себе скаже, як він допустив той «беспредел», який твориться в ТЦК, який він очолює.

Тому я просив би колег все-таки поважати насамперед себе і тих виборців, які за вас віддали голоси, і підтримати пропозицію про виклик цього керівника до залу на 13:00, а це буквально через 3 хвилини. Прошу поставити на голосування озвучену пропозицію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію в тій редакції, як вона була озвучена (*Шум у залі*).

Друзі, я дам всім слово. Але я не можу, не прийнявши рішення щодо одного питання, переходити до іншого. Це буде несистемно. Ви знаєте, що це не до мене.

Ще раз, ставлю на голосування пропозицію Дмитра Олександровича, яку він щойно озвучив. Прошу голосувати.

«За» – 135.

Рішення не прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую, шановні колеги.

Далі Неклюдов. Будь ласка. Потім – Бужанський і Швачко.

НЕКЛЮДОВ В.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перепрошую, Соломія, а після неї Швачко.
Неклюдов. Будь ласка.

НЕКЛЮДОВ В.М. Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги, цілком очевидно, що ми в рамках процедури постійно запрошуємо різних посадових осіб, керівників певних державних органів, але як народні депутати не можемо ефективно виконувати свої функції. Ми просто слухаємо те, що вони вважають за необхідне, і не можемо ставити запитання. Хочу сказати, у нас є кілька законопроектів, зокрема мій, який розширює наші повноваження, надає нам можливість ефективно виконувати свої функції, принаймні, ставити запитання посадовим особам, щоб почути те, на що є запит і у нас як народних депутатів, і у людей.

Тому зараз я про це кажу концептуально, а загалом через Погоджувальну раду депутатських фракцій і груп ми будемо просувати такі законопроекти, щоб підняти нашу суб'єктність. Прошу звернути на це увагу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я абсолютно погоджуюсь про дуже важливу роль... Я завершу, якщо можна, добре? Про дуже важливу роль і значення парламенту. Я завжди підтримую будь-які ініціативи, спрямовані на це. Наразі дуже рекомендую користуватися тими можливостями, які сьогодні вже є. Ви знаєте, що саме це скликання парламенту прийняло закон про ТСК, створивши тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії. Дуже ефективно може проходити «година запитань до Уряду». Вносьте інші законодавчі ініціативи, але давайте зробимо так, щоб парламент не тільки походив від французького слова «*parler*» (говорити), а ще щось і робив, ухвалював рішення, здійснював законодавчу роботу, і робив це ефективно, а не перетворював ці речі на постійне присікання одне з одним. Давайте виходити на ефективність. Я підтримую пропозицію щодо розгляду таких можливостей.

Шановні колеги, ще раз, Неклюдов був, далі Бужанський, Соломія, Цимбалюк, Швачко, Юрченко (*Шум у залі*). Перед Цимбалюком? Добре. Швачко, Цимбалюк, Юрченко. Він справді раніше підняв руку (*Шум у залі*). Дайте я запишу тих, кого назвав. Секунду! Буде так: Неклюдов вже виступив, наступний – Бужанський, потім – Соломія, Швачко, Цимбалюк, Мамка, Папієв. Усе. Закриваємо цю процедурну (*Шум у залі*). Качка-Кос і Мамка-Папієв (*Сміх у залі*).

Бужанський. Будь ласка.

БУЖАНСЬКИЙ М.А., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 25, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги,

я так само, як і всі ви, був обурений тим, як дитина, маленька дівчинка, плакала, коли її батька забрали. Але ми маємо тут виховувати не підлеглих, а керівника, у даному випадку Федорова – міністра оборони. Зараз вже липень, сьомий місяць, а ми навіть слайдів не бачили, як в нього зазвичай. Він має бути тут, на трибуні, і, врешті-решт, сказати, що відбувається з мобілізацією, чому досі триває «бусифікація». Чому він ховається від цих запитань?

Я прошу вас зрозуміти, що поки ми не будемо ставити ці запитання міністру оборони Федорову, виклик кожного воєнкома – це ні про що. Федоров відповідає за все, але він ховається за слайдами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я так розумію, що ставиться питання про виклик... (Шум у залі). Добре.

Далі Соломія Бобровська. Будь ласка.

БОБРОВСЬКА С.А. Я хотіла б всім нагадати, що за мобілізацію відповідає насправді Прем'єр-міністр і весь уряд, тобто відповідальність лежить абсолютно на всіх. Так, технічно за це відповідає командування Сухопутних військ. Колеги, ми досі не маємо спроможності реформувати підпорядкування тих, хто займається мобілізацією. Це давно треба було вивести з сухопутки. Це перше.

Друге. Мені прикро від того, до якого рівня ми опустилися, що вже викликали до Верховної Ради начальника районного ТЦК, коли, як кажуть мої колеги, і вони абсолютно праві, мали б доповідати тут командири, керівники відомств і структур, які за це відповідають, і пояснювати, чому людей крадуть з вулиць, чому маленька дівчинка плаче, йде до виховательки ночувати, чому б'ють собак, викидають через пів кілометра побитих домашніх улюбленців. Це просто якесь звірство і варварство.

Я просила б, вас, пане спікере, і весь парламент не оголошувати перерву, не йти на жоден компроміс у парламенті, поки не проголосуємо цього літа зміни щодо мобілізації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. А ми і не йдемо. Хочу нагадати, що з 24.02 ми працюємо в режимі безперервного засідання. Просто є пленарне засідання, є комітетські засідання, є робота в ТСК, є міжпарламентська діяльність. Ще раз підкреслюю, з 24.02.2022 року український парламент як і весь український народ працює у форматі одного пленарного засідання. Давайте це розуміти.

Швачко. Будь ласка.

Мар'яно, я вам дам слово у порядку черговості.

ШВАЧКО А.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги, у мене запитання: чи до кінця ми розібралися

в структурі? У нас міністр оборони не відповідає за діяльність ТЦК. Якщо брати з юридичної точки зору, за це відповідає командування Сухопутних військ. Тоді чому ми не викликаємо командування Сухопутних військ? Це перше.

Друге. Навіть, якщо ми викликаємо керівника якогось районного ТЦК, то чому він, коли завершив свою промову, просто йде із залу? За ним біжить народний депутат, а він просто повертається до нього спиною і йде. Це що, неповага до парламенту? Як на мене, це неповага до народного депутата. Депутат за ним біжить, а той просто тікає. Це треба вирішувати.

Тому пропоную, якщо ми хочемо когось викликати, то треба викликати керівництво Сухопутних військ.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я так розумію, пропозиція – викликати керівника Сухопутних військ. Її ставити на голосування?

Антоне, її ставити?

Ставлю на голосування пропозицію Антона Швачка так, як він її озвучив. Прошу голосувати.

«За» – 103.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, я бачу всіх. Далі в нас Цимбалюк, Мамка, Папієв, Безугла, Разумков (*Шум у залі*). Я перепрошую, після Цимбалюка, Юрченко, а після Разумкова ще Скороход.

Цимбалюк Михайло Михайлович. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, дуже прикро, що ми опускаємося до рівня кожного ТЦК в державі. Порахуйте, хто знає інформацію, скільки їх є. Це наслідок, а причина те, що... Тут дехто каже, що Федоров вже навіть за систему оборони не відповідає. Читайте матеріальну частину. Про політику оборони в країні, яка воює, відповідає міністр оборони, Верховний Головнокомандувач і уряд.

Але, шановні колеги, саме Федоров обіцяв з трибуни реформу ТЦК та СП. Ви стоячи йому плескали. Плещіть і далі. А що відбувається? Відпустіть цього керівника ТЦК та СП. Він чітко вам доповів матеріальну частину, юридичну базу, відповідно до якої приймали рішення ті, хто затримував людину. На все інше є комітет, вносьте зміну, пропонуйте, де закони, а де підзаконні акти. І, вибачте, не ганьбіться, а...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Михайле Михайловичу, ви наполягаєте на голосуванні? Не наполягаєте. Добре. Зрозуміло.

Зараз – Олександр Юрченко, потім – Мамка, Папієв, Безугла, Разумков, Скороход.

ЮРЧЕНКО О.М. Шановні колеги, думаю, я не єдиний в цьому залі, хто вірить в те, що Михайло Федоров все-таки зробить гідну реформу, яку так давно чекаємо ми, чекає українське суспільство, чекає вся армія. Але питання не в ТЦК та СП, а в проблемі з мотивацією наших захисників.

Тому я просив би запросити Михайла Федорова в цей зал, щоб він пояснив, як будуть нараховуватися заробітні плати, про що нам обіцяв уряд. Тому що ми підняли заробітні плати для працівників НАБУ до 200 тисяч гривень на місяць, підняли заробітні плати правоохоронців, але ніяк не можемо на законодавчому рівні підняти заробітні плати військовослужбовців. Це обіцяв зробити уряд. Просив би запросити для пояснення щодо нарахувань заробітних плат захисників.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наполягаєте на голосуванні? Не наполягаєте. Дякую.

Далі – Мамка Григорій Миколайович, потім – Папієв, Безугла, Разумков, Скороход. Я всіх назвав?

Будь ласка, Григорію Миколайовичу.

МАМКА Г.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* А можна мені час спочатку, а то 10 секунд ви забрали. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я можу віддати завтра.

МАМКА Г.М. Шановні колеги, хочу звернути увагу на те, що сьогодні професійне свято слідчих, і привітати їх з цим днем, дай, Боже, їм здоров'я, а також привітати процесуальних керівників і побажати їм діяти відповідно до закону, прописаному, проголосованому в Україні, і без телефонного права, якого чим менше, тим більше справедливих рішень.

Шановні колеги, ми піднімаємо питання про внесення змін до Регламенту щодо процедур. Давайте трохи переключимося з тебекешника, якого ви сьогодні запросили просто виступити. Ну, нічого не відбудеться. Ви всі голосували за міністра оборони. Якщо когось щось не влаштовує, давайте зробимо процедуру: звіт незадовільний, розгляд в залі, звільнення. Тоді це буде порядок. Давайте все-таки прийдемо до тьми і внесемо зміни до Регламенту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Папієв Михайло Миколайович. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, дуже хороша дискусія. Думаю, є позитив в тому, що народні депутати України вже одностайні щодо необхідності

терміново вносити зміни до Регламенту. До речі, є законопроекти, які врегулювали б питання заслуховування.

Крім того, нагадаю всім, що народний депутат є представником українського народу. Якщо Верховна Рада більшістю голосів проголосує за недовіру будь-якій посадовій особі в цій державі, це недовіра українського народу, що передбачає звільнення цієї особи із займаної посади.

Стосовно міністрів. Шановні колеги, є затверджені положення про міністерство, там все написано. Міністр є політичною фігурою, він відповідає за всю сферу, яка прописана в нього в положенні.

Тому, шановні колеги, є конструктивна пропозиція. Руслане Олексійовичу, я прошу на наступне пленарне засідання внести законопроекти, які стосуються змін до Регламенту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Безугла. Будь ласка. Потім – Разумков, Скороход, і рухаємося далі.

БЕЗУГЛА М.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (одномандатний виборчий округ № 217, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Панове, дійсно, важлива дискусія, але в ній немає головного, хто забезпечує систему – конкретно Головнокомандувача Збройних Сил Олександра Сирського, якому п'ять років підпорядковувалися ТЦК та СП. Панове, я працювала в оборонному комітеті, була головою робочої групи з реформування ТЦК та СП. Я перейменовувала ці військові комісаріати в ТЦК. Там обіцяли, і Сирський також, що буде реформа. Потім людина, яка за це відповідала, стає Главкомом, а свого головного кадровика командування Сухопутних військ Горбача, який відповідав за військкомати, робить головним кадровиком Збройних Сил. І ви не називаєте ці прізвища, не хочете їх бачити в залі, боїтеся. Ви не боїтеся подивитися в очі якомусь воєнкому, тільки не Сирському. Тому я пропоную, врешті-решт, заслухати хоча б його.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Мар'яно Володимирівно.

Ставлю на голосування пропозицію Мар'яни Володимирівни, яка дивує своєю новизною, викликати до Верховної Ради України Сирського. Прошу голосувати.

«За» – 50.

Рішення не прийнято.

Зараз – Разумков, потім – Скороход.

Будь ласка, Дмитре Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, я маю пропозицію, яка точно зможе всіх об'єднати, навіть Данила і Мар'яну. Хочу нагадати, що за все в державі щодо сектору безпеки і оборони відповідає Президент. Але ми точно виводимо

його за межі як Верховного Головнокомандувача, не можемо його викликати до Верховної Ради. Але у нас є хто? Правильно, Мар'яно Володимирівно, Сирський, керівництво сухопутки, я не назвав прізвище, є у нас міністр оборони, який сказав, що буде проводити реформу ТЦК та СП. При чому ця реформа мала відбутися до 30 червня. Один день вже прострочки.

Тому є унікальна пропозиція, яка об'єднає всіх в цьому залі. Давайте запросимо і Главкома, який сьогодні відповідає за сухопутку, а отже, і за ТЦК та СП, і Федорова як керівника Міністерства оборони, який хоче реформувати ТЦК та СП, і послухаємо доповіді щодо проблематики та можливостей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування цю пропозицію так, як вона прозвучала. Прошу голосувати.

«За» – 64.

Рішення не прийнято.

І завершальний виступ. Скороход. Будь ласка.

Артуре, ви, з процедури, так?

СКОРОХОД А.К., член Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 93, Київська область, політична партія «Слуга народу»). Колеги, у нас щодня тисячі випадків незаконної мобілізації, а ми спостерігаємо як кожен нардеп намагається натягнути на себе перемогу щодо звільнення батька дитини, яку він виховує один. І жоден не подивиться правді в очі, що норма закону не передбачає для нього відстрочки, адже мати не позбавлена батьківських прав, вона бере участь у вихованні дитини та її утриманні. То, може, ми маємо почати працювати і змінювати ті колізії в праві, які є на сьогодні, і ті проблеми, які є в законі.

Більше того, якщо кажемо про мобілізацію, можливо, почнемо розглядати проєкти законів, які змінюють і розв'язують проблеми саме першопричин, що призвели і призводять до такої насильницької мобілізації. Може, ми дійсно повернемо військову юстицію, почнемо нормально працювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Дмитро Костюк і все. Будь ласка.

КОСТЮК Д.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 65, Житомирська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Житомирщина. У мене пропозиція поставити на голосування, але депутати знову розбігаються. Певно, голосів не буде, але прошу поставити.

Перед голосування хочу звернутися до партії «вати» всередині фракції «Слуга народу»: відчепіться, будь ласка, від міністра оборони Михайла Федорова. Ми, народні депутати, на своїх посадах...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тільки з процедури, будь ласка.

КОСТЮК Д.С. ...сьомий рік. За стільки років повномасштабної війни саме ми мали вирішити питання ТЦК та СП і мобілізації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що у вас з процедури?

КОСТЮК Д.С. Я пропоную включити законопроект [№ 15236](#) до порядку денного і розглянути його. Це питання про те, щоб зупинити «бусифікацію». Це треба було зробити 24 лютого 2022 року, а саме запровадити електронну систему оповіщення населення, електронну систему повісток. Але ми політичну відповідальність не взяли, забоялися, тепер маємо «бусифікацію», яка сьогодні розвивається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Дмитре. Питання про включення законопроектів до порядку денного конкретного пленарного засідання вирішується на засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп. Думаю, можна буде це зробити. Дякую.

Артуре Володимировичу, ваш виступ з процедури завершальний, і, думаю, зустрінемося завтра.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановні українці! Шановний Руслане Олексійовичу! Я хотів зараз попросити Верховну Раду перейти до розгляду законопроекту, розробленого фракцією «Європейська солідарність», щодо культурного геноциду, але, на жаль, члени фракції «Слуга народу» брутально розійшлися і зал пустий. Перетрудилися «слуги народу». Тому, шановні українці, думайте кого обираєте.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Артуре Володимировичу, я зараз можу поставити на голосування, і побачимо явку всіх фракцій, які тут присутні. Якщо ви не просили, давайте будемо чесними. Я можу поставити і показати цифри, Артуре Володимировичу. Дякую.

Шановні колеги, розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую всім за роботу.

Олександр Сергійовичу, зачитайте інформацію про створення МФО.

КОРНІЄНКО О.С., *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України

повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Захист прав осіб з іноземним громадянством – учасників війни з російською федерацією», співголовами якого обрано народних депутатів України Ар'єва Володимира Ігоровича та Буймістер Людмилу Анатоліївну. Вітаю!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я оголошую перерву в нашому пленарному засіданні. Тримаймо стрій! Слава Україні!

Я прошу колег, учасників Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, зібратися на зустріч, яку ми з вами планували.